

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi

The Journal of International Social Research

Cilt: 9 Sayı: 43 Volume: 9 Issue: 43

Nisan 2016 April 2016

www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

KİŞİLERARASI ÇATIŞMALAR VE YAŞAM DOYUMU İLİŞKİSİ: ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNDE BİR ARAŞTIRMA*

THE RELATIONSHIP BETWEEN INTERPERSONAL CONFLICTS AND LIFE SATISFACTION: STUDY ON UNIVERSITY STUDENTS

Ömer Faruk KOÇAK**

Öz

Bu çalışma, kişilerarası çatışma ve yaşam doyumu ilişkisini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Bu doğrultuda araştırmaya katılanların, gündelik yaşam içerisinde ebeveyn ve arkadaşları ile yaşadıkları çatışmaların temel sebepleri ve sıklık düzeyleri, yaşanan kişilerarası çatışmaların olası olumsuz etkileri ayrıca kişilerarası çatışmalar ve yaşam doyumu ilişkisi araştırılmıştır. Bu amaca yönelik olarak, Erciyes Üniversitesi'nde öğrenim görmekte olan 409 öğrenci üzerinde anket uygulanmıştır. Gündelik yaşam içerisinde ebeveyn ve arkadaşları ile çeşitli sebeplerden dolayı orta sıklıkta kişilerarası çatışmalar yaşayan öğrenciler, ortaya çıkan çatışma durumlarından olumsuz etkilenmektedirler. Öğrencilerin yaşam doyumu düzeyleri ise ortalama bir değere sahiptir. Diğer bir deyişle sahip oldukları hayata karşı memnuniyetsizlik duymadıkları fakat bu hayatın tam anlamıyla istedikleri hayat olmadığı kanısı hakimdir. Araştırmada kişilerarası çatışmaların yaşam doyumu ile ilişkili olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. İlişkinin yönü ise negatiftir. Diğer bir ifade ile, yaşanan çatışmaların sıklıkları arttıkça ve çatışmaların olumsuz etkilerindeki artış yaşam doyumu düzeylerinde düşüş yaşanması anlamına gelmektedir. Elde edilen tüm bulgular değerlendirildiğinde, kişilerarası çatışmaların genel itibarıyla olumsuz etkilere sahip olduğu ve yaşam doyumuyla negatif yönlü bir ilişkiye sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Çatışma, Kişilerarası Çatışma, Yaşam Doyumu.

Abstract

This study was conducted to determine the relationship between interpersonal conflict and life satisfaction. In this respect, study participants', main reasons and frequencies of the conflicts they experience with their parents and friends in daily life, negative effects of the interpersonal conflicts experienced, as well as the relationship between interpersonal conflicts and life satisfaction were researched. To that end, survey method was applied on 409 students studying at Erciyes University. Students frequently experiencing interpersonal conflicts with their parents and friends due to various reasons in daily life are affected negatively by the occurring conflict situations. Life satisfaction levels of the students have an average value. In other words, there is a prevalent thought that they are dissatisfied with the life they have, but this life is not the one which they exactly wanted to have. In the study, it was found that interpersonal conflicts were associated with life satisfaction. Direction of the relationship is negative. In other words, life satisfaction levels drop as frequencies of the conflicts experiences and negative effects of the conflict increase. When all the findings obtained were evaluated, it was concluded that the interpersonal conflicts had negative effects in general, and had a negative relationship with life satisfaction.

Keywords: Conflict, Interpersonal Conflict, Life Satisfaction.

Giriş

İnsanlar bilinç dışı faaliyetler sergilediği bebeklik yıllarından itibaren çevresine uyarı ve iletiler göndermektedir. Daha sonraki yıllarda ise bilinç seviyesinin artmasıyla birlikte birey daha fazla uyaranla karşılaşır ve dolayısıyla daha fazla ileti gönderir ve alır. Sosyalleşme olarak adlandırılan bu süreç içerisinde bireyler, aile, okul, arkadaş ortamı gibi ortamlarda bulunarak diğer bireylerle sürekli etkileşim içerisinde olurlar.

Kişilerarası çatışma, sosyal varlıklar olan insanların günlük yaşam içerisinde en fazla karşı karşıya kaldığı çatışma türüdür. Özellikle son yüzyılda bilim ve teknoloji alanındaki gelişmelere paralel olarak toplumsal yapıda da değişimler olmuştur. Toplumsal yaşamın temel unsuru olan kişilerarası ilişkiler de bireyler arasında günden güne artan kişisel farklılıkların bir sonucu olarak, daha karmaşık bir hâl almıştır. Fiziksel olarak bir arada olan bireyler, düşünce yapısı olarak birbirlerinden gitgide uzaklaşmışlardır. Bu nedenle, çeşitli ihtiyaçlarını giderilmesi için diğer bireylerle etkileşim kurmak durumunda kalan insanlar bu etkileşimlerin doğal sonucu olarak kişilerarası çatışmalarla karşı karşıya kalmışlardır.

Kişilerarası çatışmanın çeşitli bilim dalları tarafından incelenmesi beraberinde bu kavramın çok farklı tanımlarının yapılmasına sebep olmuştur. Kısaca ifade etmek gerekirse kişilerarası çatışma; hedefe ulaşma aşamasında, karşı taraftan bağdaşmayan amaçlar, kısıtlı kaynaklar ve engellenmenin algılandığı en az iki, birbirine bağımlı taraf arasında ortaya çıkan uyuşmazlık durumları olarak tanımlanmaktadır (Hocker ve Wilmont, 1985: 21). İnsanların birbiriyle etkileşiminin başladığı yerde kişilerarası çatışmalar da başlamaktadır. Çünkü her insan farklı özelliklere sahiptir ve bu farklılıklar onların düşünce, ihtiyaç, istek, beklentilerinin de farklı olmasına yol açmaktadır. Bundan dolayı insanlar aile, iş, okul ve arkadaş ortamı gibi

* Bu çalışma Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü tarafından kabul edilen "Kişilerarası Çatışmalar ve Yaşam Doyumu İlişkisi: Üniversite Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma" adlı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

** . Arş. Gör., Erciyes Üniversitesi İletişim Fakültesi, okocak@erciyes.edu.tr

kişisel etkileşimin yoğun olduğu ortamlarda sürekli olarak kişilerarası çatışmalarla karşı karşıya kalmaktadır.

Var olan duruma diğer bir açıdan baktığımız zaman ise, üniversite dönemi, gençlerin kendi yaşamlarına dair önemli kararları aldığı bir dönemdir. Bu süreç içerisinde gençlerin büyük bir kısmı, eğitimlerini devam ettirebilmek adına yaşadığı yerleşim yerlerinden başka şehirlere gitmektedirler. Üniversite öğrencileri, farklı sosyal ve kültürel çevrede yetişmiş, farklı düşünce ve kişilik yapılarına sahip insanlarla bir arada yaşamaya başlarken, yaşamlarının belki de en hareketli dönemlerini geçirmekte ve önemli kişisel, bilişsel, duygusal ve sosyal değişimleri yine bu dönemde yaşamaktadırlar. Bu nedenle öğrenciler, çeşitli düzeylerde kişilerarası çatışma durumlarıyla karşı karşıya kalabilmektedirler. Bu çatışmalar, kimi zaman okulda, kimi zaman okul dışı ortamlarda, kimi zaman ise, aile ortamında yaşanmaktadır. Yaşanan kişilerarası çatışmalar, sebep ve sonuçları açısından bazen önemsiz olmakla birlikte, kimi zamanda, ciddi anlamda olumsuz sonuçlar doğurabilmektedir. Öyle ki, olumsuz bir çatışma süreci ve bu sürecin doğurduğu sonuçlar bireylerin yaşamlarının olağan akışını bozarak onların bilişsel ve duygusal olarak zayıflamasına, yalnızlaşmasına, psikolojik çöküntüler yaşammasına bireyler arasındaki ortak bağların kopmasına ve kutuplaşmaların yaşanmasına sebep olmaktadır.

Çatışma kavramının olumsuz sonuçlarının yanında olumlu sonuçları da bulunabilmektedir. Fakat çatışma şiddetinin ve tekrar sıklığının artması durumu, olumsuz sonuçlarının üzerinde daha fazla odaklanılması gerçeğini ortaya çıkarmaktadır. Özellikle üniversite yıllarının gençler için oldukça önemli olmasından dolayı, bu dönemlerde yaşanan çatışmalar da gençlerin kişilikleri üzerinde derin etkiler bırakabilmektedir. Ayrıca üniversite yılları, içerisinde gelgitler barındıran çalkantılı bir dönem olduğu için kişilerarası çatışmalarında olumsuz sonuçlanması doğal karşılanabilir.

Çalışmada, kişilerarası çatışma kavramı ile ilintili olarak ele alınacak kavram ise, yaşam doyumu. Mutluluk, insanlık tarihi boyunca bireylerin arayışı içinde olduğu ve çeşitli yollarla elde etmek istediği en önemli olgu olarak felsefeye, edebiyata ve hemen her türlü sanat dalına doğrudan ya da dolaylı olarak konu olmuştur. Bireylerin mutluluğuyla ilgili kavramların başında gelen yaşam doyumu kavramı bir nevi psikoloji biliminin tamamen olumsuzla ilgilenen yapısına karşı bir düşünceyle ortaya çıkmış olan pozitif psikoloji bilimi içerisinde kendisine yer edinmiş bir kavram olarak bilinmektedir. Pozitif psikolojinin temel amacı, insan hayatındaki kötü şeyleri düzeltmek ve aynı zamanda bireylerin güçlü yanlarının ve olumlu özelliklerinin geliştirilmesini sağlamaktır (Seligman ve Csikszentmihalyi, 2000: 5). Özellikle son 15 yılda yoğun bir çalışma alanı olarak dikkat çeken yaşam doyumu araştırmaları, birçok alanla ilintili olarak yapılmıştır.

Yaşam doyumu kavramı genel itibarıyla bir bireyin yaşamını kendi seçtiği kriterlere göre değerlendirmesi olarak tanımlanmaktadır (Schimmack, Radhakrishnan, Oishi vd., 2002: 582). Bu değerlendirmeler, bireylerin sahip oldukları yaşamdan ne kadar tatmin olduklarını göstermektedir. Yaşamın hazla ve olumlu duygularla renklenmesi, zenginleşmesi hemen her bireyin istediği bir durumdur. Öte yandan, yaşamın acı, keder, elem, yoksunluk, engellenme, gerilim gibi pek çok kötü ögeyi barındırdığı da bilinmektedir (Ümmet, 2012: 54). Yaşam doyumu kavramı, alanyazında çoğunlukla “öznel iyi olma hali” yapısının altındaki bilişsel bileşen olarak incelenmektedir. Yaşam doyumu genel olarak kişinin bütün yaşamını ve bu yaşamın bütün boyutlarını içermektedir (Şimşek, 2011: 8). Yaşam doyumu değerlendirmeleri kısa vadeli süreçteki sevinç ve üzüntüden ziyade daha çok uzun vadeli yaşam olaylarının bir değerlendirmesi neticesinde ortaya çıkmaktadır. Ayrıca, yaşam doyumu değerlendirmeleri sadece bireyin kendi içerisinde yani kendiyile alakalı durumlara dair değerlendirmeleri değil; bunun yanında, dış faktörlerden kaynaklanan unsurlarda etki etmektedir. Toplumsal koşullar, sağlık, eğitim, genel ekonomik seviyeyi dış etkenler olarak sayılabilmektedir.

Bu noktada, üniversite öğrencilerinin yaşamında kaçınılmaz bir yere sahip olan kişilerarası çatışmaların, öğrencilerinin yaşam doyumları ile ilişkisi çalışmanın konusunu oluşturmaktadır. Üniversite öğrencilerinin gündelik yaşamlarının büyük bölümünü geçirdiği aile ve arkadaş ortamı çatışmaların en yoğun yaşandığı ortamlar olması nedeniyle bu ortamların araştırılması uygun bulunmuştur.

Bu kapsamda çalışmada öncelikli olarak çatışma ve yaşam doyumu kavramlarına teorik bir çerçeve çizilmeye çalışılacaktır. Çalışmanın araştırma bölümünde ise, Erciyes Üniversitesi öğrencilerinin aile ve arkadaşlarıyla yaşadıkları kişilerarası çatışmalar ölçümlenmeye çalışılacaktır. Bu noktadan hareketle, öğrencilerin kişilerarası çatışmalara bakış açıları, yaşadıkları çatışmaların sebepleri ve sıklık düzeyleri ayrıca yaşadıkları çatışmaların muhtemel etkileri ile kişilerarası çatışmaların öğrencilerin yaşam doyumları düzeyleri ile ilişkisi incelenecektir.

1. Kişiler Arası Çatışma

Toplumdaki birimler arasında kaçınılmaz bir etkileşim biçimi olan kişilerarası çatışma; genel itibarıyla iki veya daha fazla birey arasındaki tutarsızlıklar, anlaşmazlıklar ve uyumsuzluklar olarak (Rahim, 2002: 117) tanımlansa da literatürde genel kabul görmüş bir tanım bulunmamaktadır. Yapılan çalışmalarda,

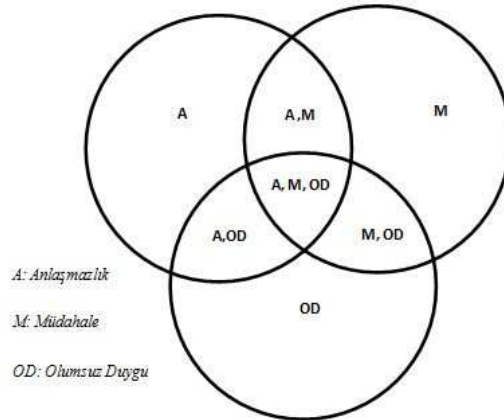
kişilerarası çatışmalarının müdahalelerden, uyumsuzluklardan, sözlü ve sözsüz mesajlar arasındaki çelişkilerden, gerginliklerden, kendini savunmacı iletişimden, kaygı duygularından, düşmanlıktan veya olumsuz dışavurumlardan ortaya çıktığı belirtilmektedir (Canary, Cupach ve Messman, 1995: 4) .

Putnam ve Poole (1987), kişilerarası çatışma olgusunun çok sayıdaki kavramlaştırma ve tanımlarının bir sentezini gerçekleştirme çabası içinde üç genel tema ya da özellik saptamışlardır: Karşılıklı bağımlılık, anlaşmazlık ve müdahale. Tarafların her birinin kendi hedeflerine ulaşması en azından kısmen diğer tarafın hareketlerine bağlı olduğu zaman ortada bir karşılıklı bağımlılık durumu mevcut demektir. Karşılıklı bağımlılık olmaksızın tarafların hareketleri diğer tarafın elde edeceği sonuçlar üzerinde hiçbir etkiye sahip olmaz. Karşılıklı bağımlılık durumu, özünde, içinden bir çatışmanın çıkabileceği bir kişilerarası bağlamı sağlamak suretiyle herhangi bir çatışma durumunun anahtar bir yapısal ön şartını temsil eder. Ancak bir çok birey ya da grup başkaları ile karşılıklı bağımlılık ilişkisi içinde bulunurken, bunların hepsi çatışma durumuna dönüşmemektedir. Dolayısıyla karşılıklı bağımlılık çatışmanın meydana gelmesinin gerekli bir şartı olmakla birlikte yeterli bir şartı değildir. Taraflar, değerler, gereksinimler, menfaatler, görüşler, hedefler ve amaçlar konusunda ayrılıklar ve farklılıklar olduğunu düşündükleri zaman ortada bir anlaşmazlık var demektir. Bu niteliği ile anlaşmazlık kavramı, kişilerarası çatışmanın anahtar bilişsel bileşenini temsil eder. Ancak burada da anlaşmazlık çatışmanın meydana gelmesi için kendi başına yeterli bir unsur değildir. Örneğin, anlaşmazlık alanlarının alakasız ya da önemsiz olduğu durumlarda (herhangi karşılıklı bağımlılık durumu söz konusu olmadığı durumlarda) anlaşmazlık içindeki taraflar çatışma yaşamayacaklardır. Bir ya da daha fazla taraf diğer tarafın kendi menfaatleri, amaçları ya da hedeflerine ulaşmasına müdahale ettiği ya da buna karşı çıktığı zaman ortada bir müdahale var demektir. Müdahalede aynı şekilde bir çatışma durumu ortaya çıkması için gereken bileşenlerden biridir. Bu üç özelliğin, önemli anlaşmazlıklar, müdahaleler ve hedeflere ulaşmayı engelleme durumlarında ortaya çıktığı düşünülmektedir.

Amason (1996), Jehn (1995), Pinkley (1990), Pondy (1967), Thomas (1992a) ve (1992b) gibi araştırmacılar yukarıda sayılan karşılıklı bağımlılık, anlaşmazlık ve müdahale özelliklerine olumsuz duyguyu da eklemişlerdir. Çatışmanın kavramsallaştırılmasında rol oynayan olumsuz duygu kendini kıskançlık, sinir, kaygı ve hayal kırıklığı şeklinde yansıtmaktadır. Adı geçen bu duygular kendini bireylerin kendi aralarında yaşadığı önemli anlaşmazlıklarda ya da önemli hedeflere ulaşmalarında meydana gelen müdahalelerde kendini göstermektedir. Öyleyse, dördüncü bir özellik olan olumsuz duyguda diğer özelliklere eklenebilir (Aktaran: Barki ve Hartwick, 2001: 198).

Yukarıda adı geçen konular veya özellikler genellikle bireyler arası çatışmanın önemli unsurları olarak bilinirken çatışma tanımları, bu konuları farklı şekillerde kullanmış veya birleştirmiştir. Aşağıdaki şekil anlaşmazlık, müdahale ve olumsuz duygunun örtüşüm varyanslarını gösteren Venn şemasıdır ve literatürde bulunan farklı bakış açılarını açıklamak ve organize etmek için Hartwick ve Barki (2002) tarafından oluşturulmuştur. Bir grup çatışma tanımı, çatışmayı tek bir özellik veya konu ile sınırlandırıp eşit saymaktadırlar. Yani, bireyler arası çatışmayı yalnızca anlaşmazlık (Şekil 2'de anlaşmazlık dairesi ile gösterilir) ya da yalnızca müdahale (Şekil 2'de müdahale dairesiyle gösterilir) ya da yalnızca olumsuz duygu (Şekil 2'de olumsuz duygu dairesi ile gösterilir) olarak tanımlamaktadırlar. İkinci bir bakış açısı ise, kişilerarası çatışmayı birden fazla çatışma konusu veya özelliği kullanarak kavramsallaştırmaktadır. Bu çoklu konu grubuna ait değişken, bireyler arası çatışmayı geniş ve kapsayıcı şekilde öne sürerek bunu ya anlaşmazlık ya müdahale ya da olumsuz duygunun varlığı (Şekil 2'de anlaşmazlık, engel ve olumsuz duygu dairelerinin birleşimi olarak gösterilir) ile tanımlamaktadır. Diğer bir deyişle, üç özellikten herhangi birisinin varlığı, bir durumu çatışma olarak nitelemek için yeterli kabul edilir.

Şekil 1: Çatışma Bileşenlerini İfade Eden Venn Şeması

Kaynak: Hartwick ve Barki 2002: 6

İkinci bir grup ise, çoklu konu veya özellikleri kullanarak çatışmayı kavramsallaştırır. Fakat bunu birincisinden daha dar bir alan olarak iki veya daha çok konunun ortak varlığı (Şekil 1'de dört kesişim alt alanlarından herhangi biriyle gösterilir) şeklinde tanımlar. Şekil 2'de, bu tanımlar "A, M" etiketli (A ve M dairelerinin kesişimi ile oluşan) ve "A, M, OD" (A, M ve OD dairelerinin kesişimi ile oluşan) etiketli iki alt alana karşılık gelir. Çoklu bakış açısının ikinci değişkenine yönelik örneğini Pondy (1967) şöyle ifade etmiştir: "Çatışma terimi, ne sadece ön koşullara ne de bunun bireysel farkındalığına, ne belli etkili ifadelere ne de bunun açık bir şekilde ortaya konulmasına ne de duygu, gelenek veya yapı kalıntlarına değil bunların hepsinin birlikte alınmasına işaret eder" (Aktaran Hartwick ve Barki, 2002: 7). Dolayısıyla Pondy'nin görüşü, Şekil 1'deki "A, M, OD" etiketli alt alana karşılık gelmektedir. Diğer bir ifadeyle çatışma durumunun ortaya çıkabilmesi için anlaşmazlık, müdahale ve olumsuz duygu durumlarının bir arada olması gerekmektedir.

Canary, Cupach ve Messman (1995) kişilerarası çatışmayla ilgili dört tanım sunmuşlardır.

Tanım 1: Kişilerarası çatışma insanlar arasında herhangi bir durumda herhangi bir davranışta sergilenebilecek herhangi bir bağdaşmazlık ile ilgilidir.

Tanım 2: Kişilerarası çatışma iki insan arasında bir anlaşmazlığı açık ve net olarak gösteren davranışlar anlamına gelir.

Tanım 3: Kişilerarası çatışma kavramı insanlar arasında hasmane duyguları içeren durumlar anlamına gelir.

Tanım 4: Kişilerarası çatışma hasmane duygular ile karakterize olan durumlar içinde bulunan iki insan arasındaki bir anlaşmazlığı açık ve net olarak gösteren davranışlar anlamına gelir.

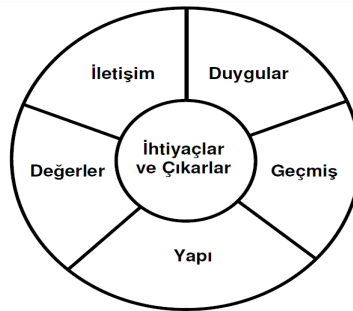
Yapılan çeşitli sınıflandırmaları dikkate aldığımızda, kişilerarası çatışmaların bireyler arasındaki çeşitli anlaşmazlık durumlarını ifade ettiğini, bireylerin hem davranışsal hem de duygusal olarak bunu diğer bireylere yansıtabildiği görülebilmektedir. Ayrıca, ortaya çıkması muhtemel kişilerarası çatışmaların çeşitli bileşenlere sahip olduğu fakat bu bileşenlerin her biri tek başına çoğu zaman çatışma durumlarını ortaya çıkaracak etkiye sahip olmadığı vurgusu yapılmaktadır. Bu yüzden çatışma durumlarının ortaya çıkabilmesi için farklı bileşenlerin bir araya gelmesi gerekebilmektedir.

1.1. Kişilerarası Çatışma Nedenleri

Çatışmanın birden çok kaynağı vardır ve çatışma teorileri vurguladıkları kökenle birbirlerinden ayırt edilebilirler. Çatışmanın temel insani içgüdülerden, kaynaklar ve güç için mücadeleden, insanların oluşturduğu toplum ve kurumların yapısından, kusurlu iletişimden ve sınıflar arasındaki kaçınılmaz mücadeleden kaynaklandığı görülmektedir. Beşeri ihtiyaçlar tüm çatışmaların merkezinde yer alır. İnsanlar ancak çatışma sürecinin kendisinin karşılayabileceği ihtiyaçları olduğunda ya da çatışmaya girerek elde edebilecekleri (veya ancak bu şekilde elde edebileceklerine inandıkları) ihtiyaçları olduğunda çatışmaya girerler. İhtiyaçlar, çatışmayı yaratan ve tanımlayan bir kavramsal faktör grubunda yer almaktadır. Bu ihtiyaçları etkin şekilde ele almak için genellikle insanların ihtiyaçlarını nasıl yaşadıklarını ve onların peşinden nasıl gittiklerini etkileyen kimi unsurların detaylı şekilde incelenmesi zorunludur. Bu faktörlerin beşi çatışmanın nasıl ortaya çıktığını anlama açısından hayati önem taşır. Bunlar, insanların duyguları, değerleri, kurdukları iletişim, yapıları ve geçmişleridir (Mayer, 2000: 8).

Aşağıda çatışma nedenlerini ifade eden şekil Moore (2003) tarafından "çatışma çarkı" olarak adlandırılmıştır. Çatışma çarkında Moore, çatışmaya neden olan temel faktörleri yani ihtiyaç ve çıkarları çarkın merkezine yerleştirmiştir. Aynı şekilde çatışmaya neden olan ikincil faktörler değerleri yani, iletişim, duygular, geçmiş, yapıyı da çarkın dışına yerleştirmiştir.

Şekil 2: Çatışma Çarkı

Kaynak: Moore, 2003: 110

Dökmen ise (2008: 102-155) kişilerarası çatışma nedenleri olarak "Başlangıç Faktörleri" adı altında on bir madde sıralamıştır.

- Biliş (Cognition)
- Algı (Perception)
- Duygu

- Bilinçdışı
- İhtiyaçlar
- İletişim Becerisi
- Kişisel Faktörler
- Kültürel Faktörler
- Roller
- Sosyal ve Fiziksel Çevre
- Mesajın Niteliği

Dökmen ve Moore tarafından sıralanan kişilerarası çatışma nedenlerin bazılarına değinilecek olursa;

1.1.1. Biliş

Biliş, bireyin kendi iç koşulları ve içinde yaşadığı fiziksel ve toplumsal çevreye ilişkin olarak işlediği bir bilgi, inanç ya da düşünce olarak tanımlanabilir. Diğer bir deyişle biliş bilinen ya da algılanan her şey olabilir (Dönmez, 1992: 131). Dökmen (2008: 103-117) kişilerarası çatışmaya neden olan bilişsel faktörleri şu şekilde sıralamıştır: Kalıplaşmış düşünceler; Aşırı genelleme; Kutuplaştırma (Ya Hep Ya Hiç); Kişiselleştirme (Üzerine Alınma); Mutlakacılık ("meli - malı"); Değiştirme Gayreti; Aşırı Fedakarlık; Keşkecilik; Toptancılık (Bütün Yumurtaları Aynı Sepete Koymak).

1.1.2. Algı

Aynı duyuşsal uyarıcının farklı kişilerce farklı şekillerde algılanması, kişilerarası iletişimlerde çeşitli sorunlar yaratabilir. Söz gelimi bir kelime bir kişi tarafından "şaka" kabul edilirken, başka birisi tarafından "hakaret" sayılabilir. İnsanların neyi nasıl algılayacakları, büyük ölçüde içinde yaşadıkları kültür ve geçmiş yaşantıları belirler (Dökmen, 2008: 118). Yani kişi veya grupların belirli olay ve gelişmeleri farklı şekillerde algılamaları, muhtemel bir çatışmaya neden olabilecektir. Algılama ve davranış arasındaki yakın ilişki bilinmektedir. Çeşitli kaynaklardan doğan algı farklılıkları kişileri veya grupları birbirleri ile zıt duruma düşürebilecektir (Koçel, 2007: 511).

1.1.3. Duygu

Kişilerarası çatışmalara yol açabilecek faktörlerden birisi de kişilerin duygularıdır. Duygular, vücutta gözlenen değişikliklerle tanımlanır. Duygular hem belirli etkileşimler veya şartlardan hem de önceki deneyimlerden kaynaklanır (Mayer, 2000: 10).

1.1.4. İhtiyaçlar ve Çıkarlar

Psikolojide "güdü", istekleri, ihtiyaçları, dürtüleri kapsayan genel bir kavramdır. Güdüler çoğunlukla iki ana bölüme ayrılır. Açlık, susuzluk, cinsellik gibi fizyolojik kökenli güdülere "dürtü" veya "birincil güdüler" adı verilir. Merak, başarıma gibi daha üst düzeyde sayılabilecek güdülere ise "sosyal güdüler" adı verilir (Dökmen, 2008: 124). Kişilerarası yaşanan çatışmaların bir kısmının sebebi ihtiyaçlardır. İnsanların yaşamlarını devam ettirebilmeleri için zorunlu gereksinimler olan ihtiyaçlar bireyler tarafından giderilmedikleri durumlarda ya da benzer ihtiyaçların birden fazla birey tarafından aynı anda giderilmek istendiği durumlarda çatışmalara yol açabilmektedirler (Dökmen 2008: 125-126).

1.1.5. İletişim

Kişilerarası çatışma, en basit tanımıyla iki birim arasındaki ileti aktarımı olarak bilinen iletişim kavramıyla yakından ilişkilidir. Toplum içerisinde birlikte yaşayan bireylerin gereksinimlerini gidermek, kendi duygu ve düşüncelerini ifade etmek, diğer bireylerle paylaşımında bulunmak gibi insan hayatını kolaylaştırmak amacına sahip ve aynı zamanda ifadelerin aktarımı aracı olarak iletişim, bireyler arasında yaşanan çatışmaların da tetikleyicisi konumunda bulunmaktadır.

Kişilerarası çatışmaların en yaygın sebebi yanlış anlamalardan kaynaklanan ve bireyler arasında engeller sokan zayıf iletişimdir. Bireyler arasında iletişimin sınırlı olması onların birbirlerinin amaç, hedef ve niyetlerini tam olarak anlayamamalarına neden olabilmektedir. Bu yüzden bireyler arası koordinasyon zorlaşacak ve anlaşmazlıkların ortaya çıkma ihtimali daha da artacaktır. Aynı şekilde tıpkı zayıf iletişim gibi fazla iletişimde yanlış anlamalara ve çatışmaya neden olabilmektedir (Johdi ve Adulpakdee, 2012: 17).

Hocker ve Wilmot (1985: 20) iletişimin tüm kişilerarası çatışmalardaki merkezi öge olduğunu ve bu iki kavramın girift bir ilişkiye sahip olduklarını belirtmektedir. Bu yazarlar iletişim ve çatışmanın üç yoldan birbiri ile ilişkili olduğunu ifade etmektedirler:

- 1) İletişim davranışı sık sık çatışma *yaratır*.
- 2) İletişim davranışı çatışmayı *yansıtır*.
- 3) İletişim çatışmanın üretken ya da yıkıcı bir şekilde yönetilmesi için araçtır.

1.1.6. Farklı Değerler

Çözümü en zor olan çatışmalar farklı değerlerle ilgili olanlardır. Kişi bir değere sahip olduğunda, o kişinin belli bir davranış ya da duruma ilişkin inancı karşıt olan inanç ve davranışa tercih edilir. Bu inanç, objelere, durumlara ve bireylere yönelik tutumları etkiler. İnanç, kişinin davranışları için standart bir kural haline gelir. Değerler çatıştığında, genellikle taraflar bunu kişisel bir saldırı olarak algılar ve tüm benliğinin tehdit

edildiğini hissettikleri için çatışmayı kişiselleştirirler. İnsanlar saldırıya uğradıklarını hissettiklerinde, tipik olarak savunmaya geçerler ve inatla kendi değerlerine sarılırlar (Scrumpf, Crawford ve Donna, 2007: 44).

2. Yaşam Doymumu

Pozitif psikoloji bakış açısı dâhilinde değerlendirilen yaşam doymumu kavramını, daha kolay tanımlayabilmek için önce *yaşam* ve *doymum* kavramlarını tanımlamak gerekmektedir. Yaşam, doğum ile ölüm arasındaki süre; ömür, hayat olarak tanımlanırken (Eroğlu, 2011: 138); doymum beklentilerin, gereksinimlerin, istek ve dileklerin karşılanmasıdır (Özer ve Karabulut, 2003: 72).

Yaşam doymumu kavramı ise, çağlar boyunca insanlığın ilgi odağı olmuş konulardan biridir. Günümüzde bilimsel olarak yaşam doymumunun dayandığı ve felsefeye geri dönüşün öneminin vurgulandığı olumlu psikoloji paradigmasının kökenleri yaklaşık 2 bin 500 yıl önceye dayanmaktadır (Şimşek, 2011: 15). Beutell'e göre ise, genelde arzu edilen bir hedef olarak düşünülen yaşam doymumu özünde, Aristocu ahlaki modelden kaynaklanmaktadır (Beutell, 2006: 1).

Yaşam doymumu bireyin olumlu duygularının olumsuz duyguların baskınlığına ilişkin bilinçli deneyimdir. Başka bir deyişle, yaşam doymumu, deneyimlenen olumlu duyguların derecesidir (Frish, 2005: 22). Diğer bir tanıma göre ise, yaşam doymumu bir bireyin yaşam kalitesini olumlu olarak yargılama derecesi olarak ifade edilmektedir (Veenhoven, 1991: 3). Ehrhardt, Saris ve Veenhoven'a (2000'den aktaran Sahraç, 2007: 102) göre yaşam doymumu öznel bir bilinç durumu olarak, iş ya da evlilik doymumu gibi spesifik yaşam alanlarına ilişkin doymudan farklı olup, bir bütün olarak şu anda yaşamın ya da yaşama ilişkin doymumun değerlendirilmesidir. Bununla birlikte birey yaşamını değerlendirirken geçmiş yaşamını, gelecek yaşamını ya da şu andaki yaşamını değerlendirebilir. Adı geçen yazarlara göre, özellikle geçmişe ilişkin yaşam doymumunun değerlendirilmesi görece sabit kalırken, geleceğe ilişkin değerlendirme değişiklik gösterebileceğinden, yaşam doymumunun şu ana ilişkin bir değerlendirmeyle ele alınması daha uygun olacaktır. Bireyin ulaşmak istediği standartlar ile sahip oldukları arasındaki eşleşme ne kadar uyumlu ise yaşam doymumu düzeyi o ölçüde artmaktadır. Shin ve Johnson ise (1978'den aktaran Diener; Robert ve Emmons, 1985: 71), yaşam doymumunu "kişinin kendi seçtiği kriterlere göre yaşam kalitesinin genel bir değerlendirmesi" olarak tanımlamıştır. Bu tanım insanların kendi yaşam koşullarını inceleyebilecekleri, bu koşulların önemini tartabilecekleri ve kendi yaşamlarını memnun olmak ve memnun olmamak arasında değişen bir ölçekte değerlendirebilecekleri anlamına gelmektedir (Nel, 2012: 16).

Yaşam doymumu hayatın birçok yönünden etkilenir. Yaşam alanı olarak adlandırılan bu yönler kabaca iki kategoride sınıflandırılır. 1) mikro-sosyal yaşam alanları (ya da bireysel yaşam koşulları) özellikleri içerenler örneğin işle alakalı durumlar, öznel sağlık durumları, evlilik durumları, finansal durumlar, 2) makro-sosyal yaşam alanları (ya da toplumsal koşullar) özellikleri içerenler örneğin hükümet performansı, politik demokrasi, sağlık olanakları ve ekonomik eşitlik (Frijns, 2010: 3). Öte yandan Campbell, Converse ve Rodgers'e göre ise (1976), yaşam doymumu beş alanı içine alır: sağlık, maddi iyi oluş, samimiyet, verimlilik, duygusal iyi oluş. Bunlara ek olarak, Cummins (1991) toplum içinde yer ve emniyet alanlarını da eklemiştir (Garretto, 2000: 9-10).

Çok basit ve net bir şekilde tanımlanan yaşam doymumu, gerçekte bu denli kolay anlaşılır bir kavram olarak gözükmemektedir. Bu nedenledir ki, yazında yaşam doymumuna ilişkin çok farklı tanımlara rastlanabilmektedir. Yaşamın akıp giden bir süreç olması ve bireylerin farklı beklenti, ihtiyaç ve önceliklerinin olması da tanımlama kısıtlılığını açıklar niteliktedir (Keser, 2005: 80). Literatürde yaşam doymumunun bazen başka kavramlarla karıştırıldığı, bazen de tanımlanmasında güçlük çekildiği görülmektedir. Örneğin 1974 ve 1976 yıllarında yapılan iki ayrı çalışmada (Andrews ve Withey, 1974'den aktaran Dikmen, 1995: 118) yaşam doymuma ait olduğu varsayılan 800 ayrı faktör sınanmış, ilk aşamada bu faktörler ancak 100'e indirilebilmiş, ikincisinde ise 30 faktöre indirilmiştir. Bir başka çalışmada ise (Flanagan, 1978'den aktaran Dikmen, 1995: 118) 6500 faktör incelenmiş ve 15'e indirgenebilmiştir. Bu faktörler;

- Araçsal rahatlık
- Sağlık ve kişisel yaşam
- Aile ve yakın akrabalarla ilişkiler
- Bir çocuğa sahip olma ve onu büyütme
- Karı-koca ilişkisinde yakınlık
- Yakın arkadaşlara sahip olma
- Başkalarına yardım etme ve başkalarını gözetme
- Devletin yerel ve ulusal etkinlikleriyle, halk etkinliklerine katılma
- Öğreniyor olma
- Kendini anlayabilme
- Bir işte çalışıyor olma
- Kendini tanımlayabilme
- Toplumsallaşma

- Kitap okuma, müzik dinleme, sinema, maç vb. seyretme
- Eğlenceli etkinliklere katılma.

Sonuç olarak yapılan tüm tanımlamalardan yola çıkarak yaşam doyumunu bireylerin sahip oldukları genel yaşam koşullarının ideallerindeki yaşama uygunluğu konusunda yaptıkları değerlendirmeler ve bu değerlendirmeler sonucu ortaya çıkan memnuniyet derecesi şeklinde tanımlanabilir. Bu tanımlama yaparken dikkat edilmesi gereken nokta yapılan bu değerlendirmeler anlık ve kısa süreli olayların yansımalarından ziyade yaşamın genelini bireye yansımalarının dikkate alınmasını yani uzun bir süreci kapsamaktadır. Ancak bireylerin yaşamlarında kısa süreli büyük değişimler yaşam doyumunda anlık yükselişler veya düşüşler meydana getirebilir. Örneğin bireyin bir yakınına kaybetmesi durumunda yaşam doyumunda düşüş meydana gelebilmektedir. Bu durumun tersi yani olumlu bir olayla karşılaştığında ise (örneğin; evlilik) bireyin yaşam doyumunda bir artış gözlenebilmektedir.

2.1. Yaşam Doyumunun İlişkili Olduğu Faktörler

Bir bireyin kendi kriterlerine göre genel yaşam kalitesini değerlendirmesi (Diener; Robert ve Emmons, 1985: 71) ve mutluluk, moral gibi değişik açılardan iyi olma durumunu ifade eden yaşam doyumuna, yapılan çalışmalar sonucu birçok faktörün etki ettiği gözlemlenmiştir. Veenhoven (1991: 16) 32 ülkede yapılan 245 araştırmanın meta-analizini yapması sonucunda mutluluk ve yaşam doyumunu etkileyen faktörleri şu şekilde sıralamıştır; özgürlük ve demokrasinin kabul gördüğü ekonomik yönden zengin güvenilir bir ülkede yaşamak, politik istikrar, azınlık yerine çoğunluğun parçası olmak, toplumdaki sosyal tabakanın üst grubunda yer almak, evli olmak, ailesi ve arkadaşları ile iyi ilişkiler içerisinde bulunmak, fiziksel ve ruhsal olarak sağlam olmak, açık fikirli ve aktif olmak, kendi hayatının kontrolünü elinde olduğunu hissetmek, para kazanma ve politik olarak sosyal ve moral değerlere sahip olmaya karşı istekli olmak, spor yapmak (Veenhoven, 1991: 16; Dockery, 2004: 2).

Yukarıda adı geçen bu faktörlere istinaden yaşam doyumunu etkileyen faktörleri literatür bilgisi ışığında belirli başlıklar altında toplanacak olursa bunlar; demografik özellikler (yaş, cinsiyet, gelir, medeni durum, eğitim), kişisel özellikler, sosyal etkileşim ve sosyal destek ve dini inançtır. Aşağıda, yaşam doyumunun farklı değişkenler ile olan ilişkisini ölçmeye yönelik yerli ve yabancı literatürde yapılmış olan çalışmalara değinilecektir.

2.1.1. Demografik Özellikler

Demografik özellikleri oluşturan faktörler yaş, cinsiyet, gelir, medeni durum, eğitim gibi faktörlerdir. Genel olarak demografik verilerin iyi olma ölçümlerinde ancak küçük bir varyansı açıkladığı bilinmektedir (Diener; Oishi ve Lucas, 2003, Diener ve Suh, 1997'den aktaran Şimşek, 2011: 70). Özellikle yabancı literatürde demografi ve yaşam doyumunu arasındaki ilişkiyi inceleyen bir çok çalışma bulunmaktadır.

2.1.1.1. Yaş

Yaşam doyumunun, demografik özelliklerle ilgili birçok çalışmada ele alınmıştır. Bu özelliklerde en çok araştırılanlardan biri yaş ve yaş gruplarının yaşam doyumunu açısından karşılaştırılmasıdır.

Genç olmanın daha fazla doyum sağladığına ilişkin önyargılar da yaygındır. Ancak bireylerin ergenlik dönemi ilerlerken yaşam doyumunda küçük bir düşüş gözlemlenmekte, yaşlandıkça yaşam doyumları yükselmektedir. 16 yaş civarı en düşük düzeyde gözlenen doyum, 18 yaşına doğru küçük bir miktar artmaktadır (Czizszentmihayli ve Hunter, 2003; Proctor, Linley, Maltby, 2009; Seligman, 2007'den aktaran Şimşek, 2011: 75). Öte yandan bir çok araştırmaya göre Clark (2007), Blanchflower ve Oswald (2007), Gwozdz ve Sousa-Poza (2009) ve FitzRoy, Nolan, ve Steinhardt (2011) yaş ile yaşam doyumunu arasında U şeklinde bir ilişkinin olduğunu göstermekte, yani genç ve yaşlılarda yükselen yaşam doyumunu orta yaşta bireylerde düşüş yaşamaktadır.

Toker'in (2012) akademisyenlerin yaşam doyumunu belirlemeye yönelik yapmış olduğu çalışmada 51 yaş ve üzeri akademisyenlerin yaşam doyumları 31-40 ve 41-50 yaş arasındaki akademisyenlerin yaşam doyumlarından fazla çıkmıştır. Aynı şekilde Ünal ve arkadaşlarının (2001) hekimler üzerinde yaptığı çalışmada 40 ve üzeri yaş grubunda olanların yaşam doyumları 22-29 ve 30-39 yaş gruplarından daha yüksek bulunmuştur. Yiğit, Dilmaç ve Deniz (2011)'in Konya Emniyet Müdürlüğü'nde çalışan polis memurlarına yapmış oldukları iş ve yaşam doyumunu araştırmasında, çalışanların yaşam doyumları puan ortalamalarının yaşa göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı gözlenmiştir.

2.1.1.2. Cinsiyet

Kadın ve erkeklerin yaşam doyumunu düzeylerinin hangisinin yüksek olduğu konusunda literatürde önemli fikir ayrılıkları bulunmaktadır. Meggiolaro ve Ongaro (2013) İtalya'da yaşlıların yaşam doyumunu cinsiyet açısından incelemek için yaptıkları araştırmada, yaşam doyumunun belirleyicilerinde iki bakış açısına ulaşılmıştır. İlk olarak erkek bireylerin yaşam doyumunu belirlemede ekonomik faktörler kadın bireylerinkinden daha fazla ön plana çıkmaktadır; öte yandan aile bağları, sosyal ilişkiler ve bunların yanında fiziksel işlevsellik kadınlarda daha önemlidir. Dahası, sayılan bu farklılıklar yalnız yaşayan

yaşlılarda etkinliğini kaybetme eğilimindedir. Örneğin; erkekler fiziksel özerklik, aile ve sosyal ilişkilerde, kadınlar ise ekonomik statü açısından daha hassas olabilmektedirler.

Katar Üniversitesi'nde 319 öğrenci üzerinde yapılan bir araştırmada kadın öğrencilerin yaşam doyumunun erkek öğrencilere göre daha fazla olduğunu bulunmuştur (Al-Attayah ve Nasser, 2013). Diğer taraftan Bergan ve McConatha (2001), din ve yaşam doyumunu üzerine yaptığı araştırmada, Frijins (2010) yaşam doyumunun belirleyicilerini tespit etmek için yaptığı araştırmada ve Giusta, Jewell ve Kambhampati'nin (2011) Birleşik Krallık'ta yapmış oldukları araştırmada erkek ve kadınların genel yaşam doyumları arasında önemli bir fark bulamamışlardır.

Tiefenbach ve Kohlbacher (2013) Japonya'da 9280 kişi üzerinde bir araştırma yapmış; yapılan araştırma 2010 yılından 2012 yılına kadar olan üç yıllık süreci kapsamıştır. Araştırmada 15-89 yaş arasındaki bireylerin yaşam doyumunu ve mutluluk düzeyleri yaş ve cinsiyet değişkenleri açısından incelenmiştir. Araştırma sonucunda ortaya çıkan verilerde kadınların genel yaşam doyum seviyelerinin erkeklerin yaşam doyum seviyesinden yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Sonuç olarak cinsiyet ve yaşam doyumunu arasındaki ilişkinin boyutu muhtelif çalışmalarda ele alınmış ve çeşitli sonuçlar elde edilmiştir. Kimi araştırmacılara göre erkekler daha yüksek yaşam doyumuna sahipken kimileri kadınların yaşam doyumunun daha fazla olduğunu ileri sürmüştür. Diğer taraftan bazı araştırmalarda da yaşam doyumunu ve cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Anlamlı ilişkinin olmadığını ileri süren araştırmacılara göre cinsiyet tek başına yaşam doyumunu üzerinde etkili olmamaktadır; cinsiyet diğer farklı demografik özelliklerle ele alındığı zaman anlamlı sonuçlar ortaya çıkabilmektedir.

2.1.1.3. Gelir

Yaşam doyumunu kavramı da diğer demografik özelliklerle ilişkili olduğu gibi bireylerin gelir durumlarından da etkilenen bir kavramdır. Yaşam doyumunu ve gelir üzerine yapılan araştırmalar ulusal bazda olduğu gibi uluslar arası bazda da ilgi görmektedir.

Diener ve Biswas-Diener'e (2002) göre kişisel gelir artışının yaşam doyumuna etkisi düşük gelir grubunda daha yüksektir. Başka bir deyişle, gelirin iyi olmaya etkisi ancak temel gereksinimleri karşılamaya yardım ettiği sürece güçlüdür. Zenginlik durumunda gelirin yaşam doyumuna etkisi azalmaktadır. Güllüoğlu ve Koçak (2014) tarafından yapılan öğrenciler üzerinde araştırmanın bulgularına göre algılanan maddi durumu "iyi/çok iyi" olan öğrencilerin yaşam doyumları algılanan maddi durum "normal" ve "kötü/çok kötü olan öğrencilerin yaşam doyumlarından daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Desantis ve Tanturri (2008)'ye göre ise yüksek seviyelerde gelir elde edilme durumu dolaylı yoldan bireylerin yüksek seviyede iyi oluşlarıyla ilişkilendirilebilir. Makroekonomik teoride de belirtildiği gibi, gelir ve tüketim artarken, daha fazla sayıda ihtiyaç tatmin edilebilir ve bu şekilde daha yüksek yaşam doyumuna ulaşılabilir. Ancak, Schyns, (2002: 12) belli bir seviye üzerindeki gelirin, yaşam doyumunu açısından ekstra bir etkiye sahip olmadığını savunmaktadır; bu yüzden temel ihtiyaçlar karşılandıktan sonra gelirin yaşam doyumuna çok fazla katkısı yoktur. Yani belli bir seviyeden sonra elde edilen gelirin yaşam doyumuna yansımaları aynı derecede olmamaktadır (Sibley, 2009: 1).

Deaton (2008)'un 123, Schyns (2002)'nin 42 ülkede yapmış oldukları araştırmalarda yüksek gelirli ülkelerde yaşayanların yaşam doyumunu düşük gelirli ülkelere yaşayanlara göre yüksek çıkmıştır. Düşük gelirli ülkelere gelir ve yaşam doyumunu arasında önemli bir ilişki bulunmuştur, fakat yüksek gelirli ülkelere bu ilişkinin çokta kuvvetli olmadığı görülmüştür. Deanton (2008)'un araştırmasında Kuzey Amerika, Batı Avrupa, Japonya, Avustralya ve Suudi Arabistan gibi ülkelerin geliriyle doğru orantılı olarak yaşam doyumları da 7.5-8.5 arasında değişen seviyelerde yüksek çıkmıştır. Aynı şekilde dünya üzerindeki yaşam memnuniyeti ve ekonomik geliri en düşük yerler Sahra-Altı Afrika, Haiti ve Kamboçya olarak ölçülmüştür. Burada yaşayan insanların yaşam doyumları 3.1-4.5 skor bandı arasında değişmektedir. Deaton'un araştırmasının bireysel bazda sonuçlarına bakıldığında ise yaşam doyumunu ve gelir arasında zayıf fakat pozitif bir ilişki bulunmuştur, geliri yüksek bireylerin yaşam doyumunu daha yüksek çıkmıştır. Yine Deaton'a göre gelir, aile koşulları, iş statüsü ve sağlık gibi diğer yaşam alanlarıyla karşılaştırıldığında onlara göre nispeten daha önemsiz ve geçici olduğu tartışılmaktadır.

Gelir ve yaşam doyumunu üzerine Türkiye'de yapılan araştırmalarda elde edilen verilere bakılacak olunursa; genel olarak gelir arttıkça yaşam doyumunda da bir artış gözlenmektedir. Örneğin; Yılmaz ve Altınok (2009), (Kabasakal ve Baş, 2013, Kuzulu; Kurtuldu ve Özkan, 2013, Toker, 2012) gibi bazı çalışmalardan elde edilen sonuçlar bur yargıyı destekler niteliktedir.

2.1.1.4. Medeni Durum

İnsan hayatında önemli bir yere sahip olan evlilik kavramı yaşam doyumunu araştırmaları literatüründe de önemli bir araştırma konusu olarak yer almaktadır. Medeni durum ve yaşam doyumunu arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalarda genellikle bu iki kavram arasında pozitif bir ilişki çıkmıştır.

Medeni durum ve evlilik kalitesinin yaşam doyumuna etkisi ve Çin kültüründeki yerini saptamaya yönelik yapılan araştırma sonuçlarına göre; evli veya birlikte yaşayan kadın ve erkeklerin yaşam doyumunu

evli olmayan hemcinslerine göre yüksek çıkmıştır, evlilik kalitesi yüksek şekilde devam eden kadın ve erkeklerin yaşam doyumu evlilik kalitesi düşük olanlara göre daha yüksek çıkmıştır. Diğer bir sonuca göre ise evli olmayan kadın ve erkeklerin yaşam doyumu; evli olup evlilik kalitesi düşük kadın ve erkeklere göre yüksek olma eğilimindedir (Liu, Li ve Feldman, 2012: 916).

Ball ve Robins 1986 yılında siyahi Amerikan vatandaşlarının medeni durum ve yaşam doyumları arasındaki ilişkiyi ölçmek için bir çalışma yapmıştır. Çalışma sonuçlarına göre medeni durum ve yaşam doyumu ilişkisi sağlık, cinsiyet gibi diğer değişkenlerden etkilenmektedir. Ancak araştırmanın diğer sonuçlarına bakıldığında; daha önce beyazlar üzerinde yapılan ve medeni durum ve yaşam doyumu arasında pozitiflik arz eden sonuçlar bu çalışmada tam tersi çıkmıştır. Çalışmaya göre siyahı kadın ve erkeklerde evlilik yüksek seviyede yaşam doyumuyla değil, tam tersi şekilde düşük seviyede yaşam doyumuyla ilişkili çıkmıştır. Bu iki kavram arasında beklenmedik şekilde ters çıkan ilişkinin sebepleri arasında evlilik yaptıktan sonra karşılaşılan zorluklar dikkat çekmektedir. Özellikle siyahi erkeklerin maddi gelir sağlama noktasında çektiği sıkıntılar ve sosyal ayrımcılık evlilikten sonra düşük seviyede yaşam doyumuna sahip olmalarına neden olmuştur (Ball ve Robins, 1986: 393).

Yaşam doyumu ve medeni durum üzerine daha önce yapılan araştırmaların daha çok gelişmiş ülkelerde yapıldığını ve Afrika kıtasında yapılan araştırmaların daha az yaygın ve sonuçlarının daha belirsiz olduğunu belirten Botha ve Booyesen, (2012: 150-173) yılında Güney Afrika'da bir araştırma yapmıştır. Araştırma sonuçlarına göre evli bireyler diğer medeni durum koşullarına sahip olan bireylerle karşılaştırıldığında en yüksek yaşam doyumunu belirtmişlerdir.

Yapılan çalışmalar incelendiğinde bazı istisnalar dışında yaşam doyumu ve medeni durum arasında pozitif bir ilişki olduğu saptanmıştır. Evli kişilerin bekar, boşanmış, ayrı yaşayan ya da eşi ölmüş kişilere göre yaşam doyumları daha yüksektir.

2.1.1.5. Eğitim

Genel olarak, daha yüksek eğitim düzeyine sahip olan insanların genellikle daha yüksek bir gelir ve sosyal statüye sahip olmaları, dolayısıyla daha mutlu olmaları beklenir. Ancak eğitim ve mutluluk ilişkisi konusundaki araştırma sonuçları çelişkilidir. Plagnol ve Easterline (2008), daha eğitilmiş insanların isteklerini karşılama ve aile yaşamlarında mutlu olma becerilerinin daha yüksek olmasından dolayı daha mutlu olduklarını ifade etmektedirler (Aktaran: Şimşek, 2011: 74).

Cheung ve Chan (2009) tarafından 45 ülkede yapılan çalışmada eğitim seviyesinin yüksek olduğu ülkelerdeki bireylerin yaşam doyumlarının da yüksek olduğunu sonucuna ulaşılmıştır. Gong ve arkadaşları (2011) tarafından yapılan bir başka çalışmada ise eğitimin yaşam doyumu ile olan ilişkisinin farklı yaş gruplarında farklı seviyelerde olduğu saptanmıştır. Örneğin; daha fazla eğitim alan gençlerin yaşam doyumu diğerlerine göre çok fazla farklılık göstermezken, bu durum ileri yaşlardaki bireylerde gençlerin aksine bir eğilim göstermiştir. Yani daha fazla eğitim alan yaşça büyük bireylerin yaşam doyumunun nispeten daha az eğitim alan bireylerin yaşam doyumundan daha yüksek olduğu gözlenmiştir.

Light, Hertsgaard ve Martin (1985)'in çiftçiler üzerinde yapmış olduğu çalışmada yaşam doyumu ve eğitim seviyesi arasında anlamlı bir ilişki çıkmıştır. Eğitim seviyesi arttıkça yaşam doyumunda da artış kaydedilmiştir. Yine araştırmaya göre ayrıca eğitim ve gelir seviyesi olarak nispeten daha yüksek seviyeye ulaşan bireyler aynı zamanda daha yüksek yaşam doyumuna erişirler. Çünkü onların yaşamın genelinde yaşama bakış açıları ve beklentileri daha gerçekçi temeller üzerine kuruludur.

2.1.2. Kişisel Özellikler

Son 20 yılda Büyük Beş (Beş Faktör) olarak bilinen duygusal dengesizlik, dışadönüklük, deneyime açıklık, yumuşak başlılık ve sorumluluk, gibi temel kişilik özellikleri üzerinde birçok araştırma yapılmıştır (Costa ve McCrae, 1997: 510). Kişilik özellikleri öznel iyi olma ilişkisini inceleyen araştırmalar çoğunlukla öznel iyi olmanın duyuşsal bileşenleri üzerinde yoğunlaşmıştır. Yapılan bu araştırmalarda kişilik özellikleriyle duyuşsal bileşenler olan olumlu duygu ve olumsuz duygu arasında güçlü bir ilişki olduğu saptanmıştır. Özellikle dışadönüklük ve duygusal dengesizliğin duyuşsal bileşenlerin güçlü belirleyicileri olduğu şaşırtıcı bir sonuç değildir. Kişilik özellikleri ve öznel iyi olma kavramının bilişsel bileşeni olan yaşam doyumu ilişkisini inceleyen çalışmalar ise görece olarak daha az yapılmıştır (Schimmack, Oishi ve Furr, 2004: 1063).

Kişilik özellikleri, bireyler arasında yaşam doyumu farklılıklarını belirleyen en önemli öğelerdendir (Şimşek, 2011: 76). Schimmack ve arkadaşlarına (2004) göre yaşam doyumu ve kişilik özellikleri arasındaki araştırmalarda duygusal dengesizlik ve Dışadönüklük tipik en güçlü belirleyiciler olarak ortaya çıkmaktadır.

Dışadönüklük girişkenlik, düşünmeden hareket etme, etkinlik, canlılık ve heyecanlı olma gibi özellikleri içermektedir. Duygusal dengesizlik karamsarlığa, alınganlığa, kaygıya, iç huzursuzluğa gönderme yapmaktadır. Yüksek seviyede dışadönüklük paralel bir şekilde yüksek seviyede yaşam

doyumunu ifade ederken öte yandan yüksek seviyede duygusal dengesizlik düşük seviyelerde yaşam doyumunu göstermektedir (Berg, 2008: 19).

Schimmack ve arkadaşlarının (2004) üniversite öğrencileri üzerinde yapmış oldukları araştırmanın bulgularında dışadönüklük ve duygusal dengesizliğin yaşam doyumunun önemli belirleyicileri olduğunu belirlemişlerdir. Dahası, duygusal dengesizlik sinir, kaygı, depresyon gibi alt ölçeklerinin tamamıyla yaşam doyumunu arasında negatif bir ilişki olduğu saptanmıştır. Ancak Dışadönüklük özelliğinin alt ölçeklerinin hepsi yaşam doyumuyla tutarlı bir şekilde ilişkili çıkmamıştır. Sadece samimiyet, girişkenlik ve olumlu duygular tutarlı olarak yaşam doyumuyla ilişkili çıkmıştır. Depresyon yaşam doyumuyla en fazla ilişkili duygusal dengesizliğin alt ölçeği; pozitif duygular ise yaşam doyumuyla en ilişkili olan Dışadönüklük alt ölçeğidir.

2.1.3. Sosyal Etkileşim ve Sosyal Destek

Israel ve Schurman (1990: 187) sosyal desteği bireylere ailesi, arkadaşları ve hayatlarındaki diğer önemli insanlar tarafından verilen fiziksel ve duygusal desteği kapsayan geniş bir kavram olarak tanımlamışlardır.

Haller ve Hadler (2006: 178)'in araştırmasında çok sayıda araştırmanın bulgularına paralel olarak diğer insanlarla olan iyi ve yakın ilişkilerin (partner ve eşler, ebeveynler ve çocuklar, akrabalar, arkadaşlar, komşular ve iş arkadaşları) yaşam doyumunu ve mutluluğun önemli kaynağı olduğunu doğrulamıştır. Eroğlu'na (2013: 88) göre ise toplumda sosyalleşme sürecini tamamlamış, insanlarla sıcak ve iyi ilişkiler kurabilen, sosyal hayata katılımı yüksek, kendisi, ailesi ve çevresiyle barışık insanların yaşamlarından daha çok doyum elde edeceği açıktır.

Frish (2010: 17)'e göre arkadaşların, akrabaların ve iş arkadaşlarının sosyal desteği ve bu kişilerle kurulan sosyal ilişkiler yaşam doyumunu üzerinde genellikle ekonomik yönden gelişmiş bölgelerde olumlu bir etkiye sahiptir.

Mahanta ve Aggarwal (2013)'in Delhi üniversitesi yüksek lisans öğrencileri üzerinde algılanan sosyal destek ve yaşam doyumunu ilişkisini ölçmek için yaptığı çalışmada öğrencilerin yaşam doyumları ve sosyal destek arasında güçlü bir ilişki bulmuşlardır. Araştırma sonuçlarına göre daha yüksek seviyede sosyal destek gören öğrencilerin daha düşük seviyelerde sosyal destek gören öğrencilere göre daha yüksek yaşam doyumuna sahip oldukları görülmüştür. Yine araştırmacılara göre sosyal destek önerinin tavsiye ve teşvik öğrencilerin problemleri çözmesinde ve stresle mücadelelerinde daha aktif rol oynamalarına katkıda bulunmaktadır. Bu durum ise öğrencilerin yüksek seviyede yaşam doyumuna sahip olmalarını sağlamaktadır.

Onyishi, Okongwu ve Ugwu (2012)'nin Nijerya'da gardiyanlar üzerinde yapmış olduğu çalışmada sosyal destek ve yaşam doyumunu arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu görülmüştür. Arkadaş desteği, aile desteği ve diğer önemli kişilerin verdiği sosyal desteğin katılımcıların yaşam doyumlarının önemli öngörücüleri olduğu araştırmanın diğer önemli bulgusuna göre ise kişilik özellikleri ve yaşam doyumunu arasında güçlü bir ilişki olduğu saptanmıştır.

2.1.4. Din

Dini inanç ve yaşam doyumunu arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalar yabancı literatürde sıklıkla çalışılmış olmasına rağmen Türkçe literatürde çok yaygın değildir. Vinson ve Matthew (2012) yaptığı çalışmada mutluluk ve yaşam doyumunu çeşitli değişkenler açısından ele almıştır. Çalışma sonuçlarına göre dindar bireylerin yaşam doyumunu dindar olmayan ve ateist bireylere göre daha yüksektir.

Bergan ve McConatha (2001) yaşam doyumunu, din, cinsiyet ve yaş arasındaki ilişkiyi inceledikleri araştırmalarında; yaşam doyumunu ve dindarlık arasında güçlü bir ilişki olduğu ve kendini dindar olarak kabul eden insanların yaşam doyumunun daha yüksek olduğunu gözlemlemiştir.

Yaşam doyumunu ve din arasındaki ilişkiyi incelemek üzere yapılan 100 çalışmadan %80 i iki kavram arasında pozitif ilişki saptamıştır; yapılan bu çalışmaların %13 ü iki kavram arasında herhangi bir ilişki bulamazken, çalışmaların %7 sinin sonucu ise karışık ya da karmaşık çıkmıştır, sadece 1 çalışmada kavramlar arasında negatif ilişki saptanmıştır (Okulicz, 2009: 1).

Hadaway (1978) 18 yaşından büyük bireyler üzerinde yapmış olduğu araştırma sonuçlarına göre yaşam doyumunu ve din arasındaki ilişkinin yönü diğer araştırmaların tam aksine negatif çıkmıştır. Yani kendini dindar olarak tanımlayan bireylerin yaşam doyumunu kendini dindar olarak tanımlamayan bireylerden düşük çıkmıştır. Lima ve Putnam (2010)'da aynı şekilde dindar insanların yaşam doyumunun daha yüksek olduğunu özellikle dini etkinliklerde bulunan bireylerin yaşam doyumunun daha yüksek çıktığını saptamışlardır. Dost'un (2007) üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmada dini inançları güçlü olan ve dinin yaşamlarındaki yeri önemli olan üniversite öğrencilerinin yaşam doyumları, dini inançları olan ama güçlü olmayan ve dini inançları olmayan öğrencilerden anlamlı olarak daha yüksektir.

3. Kişilerarası Çatışmalar Ve Yaşam Doyumunu İlişkisi

3.1. Araştırmanın Metodolojisi

3.1.1. Araştırmanın Problemi

Üniversite dönemi, öğrencilerin hayatlarının belki de en fazla etkileşimde buldukları dönem olduğu için kişisel çatışmalar da en fazla bu dönem içerisinde yaşanmaktadır. Öğrencilerin gündelik yaşamda en fazla etkileşimde buldukları bireyler ebeveynleri ve arkadaşlarıdır. Bu sebeple en fazla çatışmayı onlarla yaşamaları beklenmektedir. Kişilerarası çatışmalar kimi durumlarda sebebi, sonuçları bakımından çok fazla bireyleri etkilemese de, kimi durumlarda sosyal ve psikolojik boyutlar açısından büyük hasarlara yol açabilmektedir. Özellikle bu çatışmaların olumsuz sonuçları nedeniyle bireylerin mutluluk düzeylerinde düşüşler yaşanabilmektedir. Bireyin mutluluğuyla ilgili olan yaşam doyumu ise kişilerarası çatışmalarla ilişkili muhtemel kavramlardan biri olarak dikkat çekmektedir. Araştırmanın temel problemi ise, kişilerarası çatışmalar ve yaşam doyumu arasında bir ilişki olup olmadığı varsa ne tür bir ilişki olduğudur?

3.1.2. Araştırma Amacı ve Araştırma Soruları

Araştırmanın temel amacı, üniversite öğrencilerinin yaşadığı kişilerarası çatışmalar ve yaşanan bu çatışmaların öğrenciler üzerindeki muhtemel etkileri ve yaşam doyumlarıyla ilişkisinin incelenmesidir. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıda yer alan alt amaçlara cevap aranacaktır.

- Üniversite öğrencilerinin ebeveynleriyle ve arkadaşlarıyla yaşadıkları kişilerarası çatışma düzeyleri nedir?
- Üniversite öğrencilerinin yaşam doyumu düzeyleri nedir?
- Üniversite öğrencilerinin yaşadığı kişilerarası çatışmaların yaşam doyumlarıyla olan muhtemel ilişkisi ne yöndedir?

Bu amaçlar doğrultusunda aşağıda yer alan araştırma soruları çalışma kapsamında incelenmeye çalışılacaktır.

Araştırma Sorusu 1: Üniversite öğrencilerinin kişilerarası çatışma düzeyleri nedir?

Araştırma Sorusu 2: Üniversite öğrencilerinin yaşam doyumu düzeyleri nedir?

Araştırma Sorusu 3: Üniversite öğrencilerinin yaşam doyumu düzeyleri demografik değişkenler açısından farklılık göstermekte midir?

Araştırma Sorusu 4: Üniversite öğrencilerinin kişilerarası çatışmaların olumsuz etkilerine bakış açıları ne düzeydedir?

Araştırma Sorusu 5: Kişilerarası çatışmalar ve yaşam doyumu arasında anlamlı ilişki var mıdır?

3.1.3. Araştırmanın Önemi

"Kişilerarası Çatışma" kavramını "Yaşam Doyumu" kavramıyla bir araya getiren ilk çalışma olması araştırmanın önemini göstermektedir. Ayrıca çalışma üniversite öğrencilerinin yaşadığı kişilerarası çatışmaların yaşam doyumlarıyla ilişkisini ölçmesi açısından literatüre katkı sağlayacak olup, kişilerarası çatışmaların olumsuz sonuçlarını ölçümlemeye yönelik ilk çalışmalardan biri olması bağlamında önem taşımaktadır.

3.1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Çalışma aşağıdaki sınırlılıkları içermektedir.

- Araştırma üniversite öğrencilerinin maruz kaldığı tüm kişilerarası çatışmaları değil sadece ebeveyn ve arkadaşlarıyla yaşadıkları kişilerarası çatışmaları ölçmeyi amaçlamaktadır.
- Yerli ve yabancı literatürde kişilerarası çatışma kavramının çoğunlukla örgütsel boyutuna ve çatışma çözümüne ağırlık verilmiş olması nedeniyle gündelik yaşam içerisindeki kişilerarası çatışmalarla ilgili literatürün zayıf olması.
- Araştırmada yapılan uygulama çalışmasının sadece Erciyes Üniversitesi öğrencileri ile sınırlı olması.
- Araştırmanın sahip olduğu güvenilirliğin araştırmaya dahil olan öğrencilerin objektifliğiyle sınırlı olması.
- Araştırma sonuçları öğrencilerin 2014 yılı Ekim ve Kasım ayı düşüncelerini yansıtması.

3.2. Araştırmanın Yöntemi

3.2.1. Evren ve Örneklem

Örnekleme hatası, örneklem büyüklüğünü etkileyen faktörlerin başında gelmektedir. Örnekleme hata oranı azaldıkça; elde edilen verilerin daha sağlıklı olması beklenmektedir. Örnekleme hata oranının azaltılması için başvurulması gereken yöntem ise daha büyük örneklem grubuyla çalışmaktır.

Çalışmada evrenin tamamına ulaşma imkanı olmadığı için örnekleme yöntemine başvurulmuştur.

$$n = \frac{\sigma^2 \cdot Z_{\alpha}^2}{d^2}$$

Evren büyüklüğü 10000 in üzerinde olduğu için (Özdamar 2003: 116-118) formülü kullanılmıştır. Yapılan hesaplama sonucu Erciyes Üniversitesi'nde öğrenim gören 49801 kişilik öğrenci evreninde %5 örnekleme hatası için gerekli örneklem büyüklüğü 382 çıkmıştır.

Yapılan hesaplama doğrultusunda örneklem olarak Erciyes Üniversitesi'nde lisans eğitimi görmekte olan 460 öğrenci seçilmiştir. Örneklem grubu üzerinde gerçekleştirilen anket sonucunda anket kağıtlarının 409 u değerlendirmeye tabi tutulmuştur.

3.2.2. Veri Toplama Araçları

Toplamda 42 sorudan oluşan anket formu 5 bölüme ayrılmaktadır. Birinci bölümde 7 sorudan oluşan demografik özellikleri ölçen bölüm bulunmaktadır. İkinci bölümde ebeveynler ile çatışma sebepleri ölçeği, üçüncü bölümde arkadaşlar ile çatışma sebepleri ölçeği, dördüncü bölümde kişilerarası çatışmaların olumsuz etkileri ölçeği, beşinci bölümde yaşam doyumu ölçeği kullanılmıştır.

Yaşam Doyumu Ölçeği

Araştırmada Deiner ve arkadaşları (1985) tarafından geliştirilen "Yaşam Doyumu Ölçeği" (Satisfaction With Life) kullanılmıştır. Öznel iyi oluş ve yaşam doyumu çalışmalarında sıklıkla kullanılan bu ölçeğin Türkçe'ye uyarlaması ise Köker (1991) tarafından yapılmıştır. Ölçekte yaşam doyumunu ölçme amacıyla hazırlanmış beş soru bulunmaktadır. Bu soruların her biri 7'li Likert ölçeğine göre (1- Kesinlikle Katılmıyorum - 7 Kesinlikle katılıyorum) cevaplanmaktadır. Diener ve arkadaşlarının (1985) çalışmasında ölçeğin güvenilirliğini Alpha = .87 olarak, ölçüt bağımlı geçerliği ise .82 olarak tespit edilmiştir. Köker (1991), ise yaptığı çalışmada ölçeğin güvenilirliği 0,85 olarak belirlemiştir. Ölçeği oluşturan 5 soru, tek faktörde toplanmış olup faktör yükleri 0,74-0,82 arasında değişmektedir.

Ebeveynler ile Çatışma Sebepleri Ölçeği

Araştırmacı tarafından öğrencilerin ebeveynleri ile yaşadıkları kişilerarası çatışmaların temelinde yatan sebepleri ve çatışmaların sıklık düzeylerini belirlemek amacıyla oluşturulmuştur.

Arkadaşlar ile Çatışma Sebepleri Ölçeği

Bu ölçek öğrencilerin arkadaşları ile yaşadıkları çatışmaların temelinde yatan sebepleri ve çatışma sıklıklarını ölçmek amacıyla oluşturulmuştur.

Kişilerarası Çatışmaların Olumsuz Etkileri Ölçeği

Bu ölçek ise öğrencilerin genelde, ebeveynleri ve arkadaşlarıyla yaşadıkları kişilerarası çatışmaların ne oranda olumsuz sonuçlandığını, çatışmaların öğrencilerin ikili ilişkilerine ne ölçüde etki ettiğinin ve yaşanan çatışmaların öğrencileri ne derecede olumsuz etkilediğini ölçmek amacıyla oluşturulmuştur.

3.2.3. Geçerlik ve Güvenirlik Analizi

Ölçeklerin tümünde madde toplam korelasyonu analizinde madde toplam korelasyonları 0,20'nin üzerinde olması nedeniyle faktör analizi öncesi ölçeklerden madde eksiltmesi olmamıştır (Tablo 1).

Tablo 1: Ölçeklerin Madde Analizi Sonuçları (Başlangıç)

Ölçek	Madde	Madde-Toplam Puan Korelasyonu	Cronbach's Alpha (á)
Ebeveynler ile Çatışma Sebepleri Ölçeği	S17	0,63	0,84
	S18	0,65	
	S19	0,59	
	S20	0,64	
	S21	0,55	
	S22	0,61	
Arkadaşlar ile Çatışma Sebepleri Ölçeği	S23	0,41	0,78
	S24	0,53	
	S25	0,62	
	S26	0,54	
	S27	0,53	
	S28	0,57	
Kişilerarası Çatışmaların Olumsuz Etkileri Ölçeği	S29	0,49	0,84
	S30	0,59	
	S31	0,62	
	S32	0,48	
	S33	0,58	
	S34	0,54	
	S35	0,49	
	S36	0,58	
	S37	0,57	
Yaşam Doyumu Ölçeği	S38	0,58	0,82
	S39	0,68	
	S40	0,68	
	S41	0,64	
	S42	0,50	

Ölçeklerin geçerlik çalışması için yapı geçerliği çalışmaları yapılmıştır. Yapı geçerliği, testin ölçülmek istenen davranış bağlamında soyut bir kavramı (faktörü) doğru bir şekilde ölçebilme derecesini

gösterir. Yapı geçerliğini incelemek amacıyla faktör analizinden yararlanılabilir (Büyüköztürk, Akgün, Karadeniz vd., 2011: 168).

Faktör analizi sonucunda oluşan yapının güvenilirlik analizinde Cronbach alfa ve madde toplam korelasyonu güvenilirliği kullanılmıştır. Her iki analiz (Cronbach Alfa ve madde toplam korelasyonu) maddelerin bireyleri ölçülen davranış bakımından ne derece ayırt ettiğini gösterir (Büyüköztürk vd., 2011: 171-172).

Tablo 2: Ölçeklerin Madde Analizi Sonuçları (Sonuç)

Ölçek	Madde	Madde-Toplam Puan Korelasyonu	Cronbach's Alpha (á)
Ebeveynler ile Çatışma Sebepleri Ölçeği	S17	0,63	0,84
	S18	0,65	
	S19	0,59	
	S20	0,64	
	S21	0,55	
	S22	0,61	
Arkadaşlar ile Çatışma Sebepleri Ölçeği	S23	0,41	0,78
	S24	0,53	
	S25	0,62	
	S26	0,54	
	S27	0,53	
	S28	0,57	
Kişilerarası Çatışmaların Olumsuz Etkileri Ölçeği	S29	0,49	0,84
	S30	0,59	
	S31	0,62	
	S32	0,48	
	S33	0,58	
	S34	0,54	
	S35	0,49	
	S36	0,58	
	S37	0,57	
Yaşam Doyumu Ölçeği	S38	0,58	0,82
	S39	0,68	
	S40	0,68	
	S41	0,64	
	S42	0,50	

Test maddelerinin ölçtüğü özelliklerin, örneklediği davranışların, benzeşik olması test güvenilirliğini yükseltecektir. Ölçeğin geneli için güvenilirlik katsayısının (Cronbach's Alpha) 0,70 ve daha yüksek olması test puanlarının güvenilirliği için genel olarak yeterli görülmektedir (Büyüköztürk vd., 2011: 170). Ebeveynler ile Çatışma Sebepleri Ölçeği için 0,84; Arkadaşlar ile Çatışma Sebepleri Ölçeği için 0,78; Kişilerarası Çatışmaların Olumsuz Etkileri Ölçeği için 0,84; Yaşam Doyumu Ölçeği Cronbach Alpha katsayısı 0,82 olarak ölçülmüştür (Tablo 4).

Güvenirlik analizinde ayrıca madde-toplam puan korelasyonu yöntemi kullanılmıştır. Madde toplam korelasyonu, test maddelerinden alınan puanlar ile testin toplam puanı arasındaki ilişkiyi açıklar. Genel olarak, madde-toplam korelasyonu 0,30 ve daha yüksek olan maddelerin bireyleri iyi derecede ayırt ettiği kabul edilir (Büyüköztürk vd., 2011: 171). Madde toplam korelasyonu analizinde Ebeveynler ile Çatışma Sebepleri Ölçeği'nde 0,55 ile 0,65 arasında; Arkadaşlar ile Çatışma Sebepleri Ölçeği'nde 0,41 ile 0,62 arasında; Kişilerarası Çatışmaların Olumsuz Etkileri Ölçeği'nde 0,48 ile 0,62 arasında; Yaşam Doyumu Ölçeği'nde katsayıların 0,50 ile 0,68 arasında değiştiği; ölçeklerin tümünde madde toplam korelasyonlarının 0,30'un üzerinde olduğu ve ölçeklerin hiçbirinde maddelerin negatif korelasyonu olmadığı gözlenmiştir (Tablo 4).

Kişilerarası Çatışmaların Olumsuz Etkileri ölçeğinde cevap seçenekleri 1 (Hiç katılmıyorum) ve 5 (Tamamen katılıyorum) puan aralığında; Ebeveynler ile Çatışma Sebepleri ve Arkadaşlar ile Çatışma Sebepleri ölçeklerinde cevap seçenekleri 1 (Her zaman) ve 5 (Hiçbir zaman) puan aralığında olduğundan dört ölçekte de düşük puan "olumsuz"; yüksek puan "olumlu" anlamdadır. Bu nedenle puan düzeyi basamakları $7-1=6/7=0,86$ olarak bulunmuştur. Yaşam Doyum Ölçeğinde ise cevap seçenekleri 1 (Kesinlikle Katılmıyorum) ve 7 (Kesinlikle Katılıyorum) puan aralığında olup ölçekte düşük puan "olumsuz"; yüksek puan "olumlu" anlamdadır. Bu durumda ortalama puanların katılım düzeyleri aşağıdaki gibi değerlendirilecektir:

Tablo 3: Ölçeklerin Puan Aralık ve Düzeyleri

Puan aralığı	KÇOE	EÇS/AÇS	Puan aralığı	YDÖ
1,00-1,80	Hiç katılmıyorum	Her zaman	1,00-1,86	Kesinlikle katılmıyorum
1,81-2,60	Katılmıyorum	Çoğu zaman	1,87-2,72	Katılmıyorum
2,61-3,40	Kararsızım	Ara sıra	2,73-3,58	Biraz katılmıyorum
3,41-4,20	Katılıyorum	Nadiren	3,59-4,43	Ne katılıyorum/ne

4,21-5,00	Kesinlikle katılıyorum	Hiçbir zaman	4,44-5,28	katılmıyorum
			5,29-6,14	Biraz katılıyorum
			6,15-7,00	Katılıyorum
				Kesinlikle katılıyorum

Bu sonuçlar, ölçeklerde yer alan maddelerin geçerliklerinin yüksek olduğu, yönetsel yeterlikler bakımından öğrencileri ayırt ettikleri ve ölçeklerde yer alan maddelerin ölçek içinde aynı davranışı ölçmeye yönelik maddeler oldukları şeklinde yorumlanabilir.

3.3. BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde ilk olarak üniversite öğrencilerinin demografik özellikleri ortaya konacaktır. Daha sonra onların ebeveyn ve arkadaşlarıyla yaşadıkları çatışma sebepleri ve sıklıkları, kişilerarası çatışmaların etkileri ve yaşam doyumu düzeyleri ayrı ayrı ortaya konduktan sonra bu kavramlar arasındaki ilişki sınanacaktır.

3.3.1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Bu başlık altında öğrencilerin yaş, cinsiyet, sınıf, öğrenim türü, barınma durumu, algılanan maddi durum, herhangi bir işte çalışma durumları sorularına alınan yanıtların betimleyici istatistik ve bulgularına yer verilecektir.

Tablo 4: Öğrencilerin Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı (N=409)

Demografik değişken	Gruplar	n	%
Cinsiyet	Kadın	250	61,1
	Erkek	159	38,9
Yaş	17-18	76	18,6
	19-20	208	50,9
	21-22	85	20,8
	23 ve üzeri	40	9,8
Sınıf	Hazırlık	37	9,0
	1. sınıf	235	57,5
	2. sınıf	71	17,4
	3. sınıf	42	10,3
Öğrenim türü	4. sınıf	24	5,9
	Birinci öğretim	290	70,9
	İkinci öğretim	119	29,1
	Barınma durumu	Devlet yurdu	209
Özel yurt		156	38,1
Arkadaşlarla öğrenci evi		25	6,1
Aile/akrabalarla birlikte		19	4,6
Aile maddi durumu	Çok iyi/iyi	120	29,3
	Orta	265	64,8
	Kötü/çok kötü	24	5,9
Çalışma durumu	Evet, çalışıyor	20	4,9
	Hayır, çalışmıyor	389	95,1

Çalışmaya katılan 409 üniversite öğrencisinin 250'si (%61,1) kadın, 159'u (%38,9) erkektir. Öğrencilerin 76'sı (%18,6) 17-18 yaş aralığında, 208'i (%50,9) 19-20 yaş, 85'i (%20,8) 21-22 yaş aralığında, 40'ü (%9,8) 23 yaş ve üzerindedir. Öğrencilerin 290'ı (%70,9) birinci öğretim, 119'u (%29,1) ikinci öğretimde öğrenim görmektedir. Öğrencilerin 209'u (%51,1) devlet yurdunda, 156'sı (%38,1) özel yurtda, 25'i (%6,1) arkadaşlarla öğrenci evinde, 19'u (%4,6) aile/akrabalarla birlikte barınmaktadır. Öğrencilerin 120'sinin (%29,3) ailesinin maddi durumu çok iyi/iyi, 265'inin (%64,8) ailesinin maddi durumu orta düzeyde, 24'ünün (%4,6) ailesinin maddi durumu kötü/çok kötü düzeyindedir. Öğrencilerin 20'si (%4,9) herhangi bir işte çalışmakta, 389'u (%95,1) herhangi bir işte çalışmamaktadır.

3.3.3. Katılımcıların Çatışma Düzeyleri

Bu bölümde üniversite öğrencilerinin genel, ebeveynleri ile ve arkadaşları ile yaşadıkları çatışmaların temel sebepleri ve sıklık düzeylerine ait veriler bulunmaktadır.

3.3.3.1. Katılımcıların Ebeveynleri ile Yaşadıkları Çatışmalar

Öğrencilerin ebeveynleri ile yaşadıkları kişilerarası çatışmaların sebeplerinin ve sıklık düzeylerinin ölçüldüğü araştırma bulguları aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 5: Üniversite Öğrencilerinin Ebeveynleri ile Çatışma Sebeplerine İlişkin Betimsel İstatistikler

Ebeveynleri ile Çatışma Sebepleri	$\bar{\chi}$	SS	Düzyey
17-Ebeveynlerimin maddi, manevi istek ve ihtiyaçlarıma karşı duyarsız kalması onlarla çatışma yaşamama neden olur	3,20	1,27	Ara sıra
18-Davranışlarımla kısıtlanması ebeveynlerimle çatışma yaşamama neden olur	3,06	1,21	Ara sıra
19-Ebeveynlerimle çeşitli konularda sahip olduğum fikir ayrılıkları onlarla çatışma yaşamama neden olur	3,10	1,10	Ara sıra
20-Ebeveynlerimin ve benim sorumluluklarımızı yerine getirmememiz çatışma yaşamamıza neden olur	2,96	1,19	Ara sıra
21-Ebeveynlerimin bana danışmadan benim hakkımda kararlar alması onlarla çatışma	2,55	1,34	Çoğu Zaman

yaşamama neden olur

22-Daha önce çözümlenmemiş sorunlar ebeveynlerimle çatışma yaşamama neden olur	3,14	1,22	Ara sıra
Ebeveynleri ile Çatışma Sebepleri	3,01	0,90	Ara sıra

Ölçekte "1-Her Zaman", "5- Hiçbir Zaman" ifadelerini yansıtmaktadır.

Öğrencilerin "Ebeveynleri ile Çatışma Sebepleri" arasında en sık çatışma sebebi olarak "Ebeveynlerinin kendisine danışmadan kendisi hakkında kararlar alması"ni gösterdikleri; en az sıklıktaki çatışma sebebinin ise "Ebeveynlerinin maddi, manevi istek ve ihtiyaçlarına karşı duyarsız kalması" olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin "Ebeveynleri ile Çatışma Sebepleri" puan ortalaması 3,01 "Ara sıra" düzeyinde bulunmuştur.

Bu sonuca göre tabloda elde edilen sonuçlar öğrencilerin ebeveynleri ile çatışma düzeylerinin genel itibarıyla orta sıklıkta olduğunu göstermiştir. Buna ilaveten öğrencilerin ebeveynlerinin kendilerine danışmadan kararlar alması diğer çatışma sebeplerine göre daha fazla tekrarı yaşanan çatışma türü olarak dikkat çekmektedir. Bu veriler öğrencilerin üniversite döneminde ebeveynlerinin kendileri adına kararlar almasından rahatsızlık duyduklarını ve bu durumunda çoğu zaman kişilerarası çatışmalara neden olduğunu göstermektedir.

3.3.3.2. Katılımcıların Arkadaşları ile Yaşadıkları Çatışmalar

Öğrencilerin arkadaşları ile yaşadıkları kişilerarası çatışmaların sebeplerinin ve sıklık düzeylerinin ölçüldüğü araştırma bulguları aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 6: Üniversite Öğrencilerinin Arkadaşları ile Çatışma Sebeplerine İlişkin Betimsel İstatistikler

Arkadaşları ile Çatışma Sebepleri	$\bar{\chi}$	SS	Düzye
23-Maddi konular arkadaşlarımla çatışma yaşamama neden olur	4,23	1,12	Hiçbir zaman
24-Çeşitli konulardaki fikir ayrılıkları arkadaşlarımla çatışma yaşamama neden olur	3,26	1,01	Ara sıra
25-Arkadaşlarımın ve benim sorumluluklarımızı yerine getirmememiz çatışma yaşamamıza neden olur	2,93	1,09	Ara sıra
26-Arkadaşlarımın ve benim kendi istek ve ihtiyaçlarımızı ön plana çıkarmaya çalışmamız çatışma yaşamamıza neden olur	3,17	1,20	Ara sıra
27-Yanlış anlamalar arkadaşlarımla çatışma yaşamama neden olur	3,15	1,09	Ara sıra
28-Daha önce çözümlenmemiş sorunlar arkadaşlarımla çatışma yaşamama neden olur	3,24	1,13	Ara sıra
Arkadaşları ile Çatışma Sebepleri	3,33	0,77	Ara sıra

Ölçekte "1-Her Zaman", "5- Hiçbir Zaman" ifadelerini yansıtmaktadır.

Öğrencilerin "Arkadaşları ile Çatışma Sebepleri" arasında en sık çatışma sebebi olarak "Arkadaşlarının ve kendisinin sorumluluklarını yerine getirmemesi"ni gösterdikleri; en az sıklıktaki çatışma sebebinin ise "Maddi konular" olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin "Arkadaşları ile Çatışma Sebepleri" puan ortalaması 3,33 "Ara sıra" düzeyinde bulunmuştur.

Elde edilen verilere göre öğrencilerin arkadaşları ile yaşadıkları çatışmaların genel itibarıyla ara sıra düzeyinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin ve arkadaşlarının sahip olduğu sorumlulukları yerine getirmemeleri aralarında yaşadıkları çatışmaların temel sebebinin oluştururken, öğrencilerin arkadaşları ile maddi konular nedeniyle hiç çatışma yaşamamaları dikkat çeken diğer sonuç olmuştur.

Tablo 5 ve Tablo 6 da yer alan sonuçlar ışığında araştırma sorusu 1 yanıtlanmış: Üniversite öğrencilerinin kişilerarası çatışma düzeyleri nedir? sorusu yanıt bulunmuştur.

3.3.5. Katılımcıların Yaşam Doyumu Düzeyleri

Aşağıdaki tabloda Deiner ve arkadaşları (1985) tarafından oluşturulan "Yaşam Doyumu Ölçeği"nin öğrenciler üzerinde uygulanması sonucu elde edilen veriler yer almaktadır.

Tablo 7: Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Doyumlarına İlişkin Betimsel İstatistikler

Yaşam Doyumu	$\bar{\chi}$	SS
38-Yaşamum pek çok yönüyle ideallerime yakın.	4,21	1,92
39-Yaşam koşullarım çok iyi.	4,18	1,76
40-Hayatımdan memnunum.	4,72	1,92
41-Şimdiye kadar hayatımda sahip olmak istediğim şeyleri elde edebildim.	4,08	1,88
42-Yeniden dünyaya gelseydim yaşamımda hemen hemen hiçbir şeyi değiştirmeydim.	3,56	2,08
Yaşam Doyumu	4,15	1,46

Ölçekte 1-"Kesinlikle Katılmıyorum", 7-"Kesinlikle Katılmıyorum" ifadelerini yansıtmaktadır.

Öğrencilerin "Yaşam Doyumu"na ilişkin algıları incelendiğinde en yüksek "Hayatımdan memnunum" ifadesine katıldıkları (4,72); en az ise "Yeniden dünyaya geldiğinde yaşamlarında hemen hiçbir şeyi değiştirmeyecekleri" ifadesine katıldıkları (3,56) bulgusu elde edilmiştir.

Öğrencilerin "Yaşam Doyumu" puan ortalaması 4,15 "Ne Katılıyorum/Ne Katılmıyorum" düzeyinde bulunmuştur. Bu sonuca göre örnekleme oluşturan öğrencilerin yaşam doyumu Diener ve ark. (1985) 4.70, Al-Attayah ve Nasser (2013) 5.14, Pawot ve ark. (1991) 4.9, Güllüoğlu ve Koçak (2014) 4.43 gibi araştırmaların sonuçlarından elde edilen yaşam doyumu puanlarından düşük çıksa da elde edilen bu

ortalama üzerinden öğrencilerin yaşamlarından genel itibarıyla memnun oldukları anlaşılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre araştırma sorusu 2 "Öğrencilerin yaşam doyumu düzeyleri nedir?" yanıt bulmuştur.

3.3.6. Katılımcıların Yaşam Doyumu Düzeyleri ve Demografik Özellikler

Araştırmanın diğer bir sorusunda öğrencilerin yaşam doyumu düzeylerinin demografik özellikler açısından farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir.

Tablo 8: Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Doyumunun Cinsiyete Göre Karşılaştırılması

Cinsiyet	n	χ	SS	U	p
Kadın	250	4,29	1,44	17076,0	0,016
Erkek	159	3,93	1,46		

Üniversite öğrencilerinin yaşam doyumlarının cinsiyete göre karşılaştırılmasına ait Mann Whitney U testi sonuçlarına göre kadın öğrencilerin yaşam doyumlarının erkek öğrencilere göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulgusu elde edilmiştir (U=17076,0; p<0,05).

Literatürdeki yapılan diğer çalışmalarda elde edilen sonuçlara baktığımız zaman ise; Keser (2005), Dost (2007) ve Toker (2012) gibi çalışmalarda bu çalışmayla paralel olarak kadınların yaşam doyumu düzeyinin erkeklerin yaşam doyumu düzeyinden yüksek çıktığı görülmektedir. Bunun yanında Saric ve arkadaşları (2008) tarafından yapılan çalışmada erkeklerin yaşam doyumu kadınların yaşam doyumundan yüksek çıkmıştır. Bergan ve McConahta (2001), Frijins (2010), Guista ve arkadaşları (2001) tarafından yapılan çalışmalarda ise yaşam doyumu ve cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Tablo 9: Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Doyumunun Yaş Gruplarına Göre Karşılaştırılması

Yaş	n	χ	SS	X ²	p
A-17-18	76	4,47	1,37	3,687	0,839
B-19-20	208	4,07	1,47		
C-21-22	85	4,16	1,43		
D-23 ve üzeri	40	3,96	1,53		

Üniversite öğrencilerinin yaşam doyumlarının yaş gruplarına göre karşılaştırılmasına ait Kruskal Wallis H testi sonuçlarına göre puan ortalamalarının öğrencilerin yaş gruplarına göre anlamlı farklılık göstermediği bulgusu elde edilmiştir (X²=3,687; p>0,05).

Bu sonuca göre aralarında fazla fark olmayan yaş gruplarının yaşam doyumları arasında kayda değer bir farklılık olmadığı saptanmıştır. Fakat aralarındaki farkın fazla olduğu yaş gruplarıyla yapılan çalışmalarda farklı sonuçlar elde edilmiştir. Örneğin; Toker'in (2012) akademisyenlerin yaşam doyumunu belirlemeye yönelik yapmış olduğu çalışmada 51 yaş ve üzeri akademisyenlerin yaşam doyumları 31-40 ve 41-50 yaş arasındaki akademisyenlerin yaşam doyumlarından fazla çıkmıştır. Aynı şekilde Ünal ve arkadaşlarının (2001) hekimler üzerinde yaptığı çalışmada 40 ve üzeri yaş grubunda olanların yaşam doyumları 22-29 ve 30-39 yaş gruplarından daha yüksek bulunmuştur. Öte yandan bir çok çalışmaya göre Clark (2007), Blanchflower and Oswald (2008), Gwozdz and Sousa-Poza (2010) ve FitzRoy vd. (2011) yaş ile yaşam doyumu arasında U şeklinde bir ilişkinin olduğunu göstermekte, yani genç ve yaşlılarda yükselen yaşam doyumu orta yaşta bireylerde düşüş göstermektedir.

Tablo 10: Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Doyumunun Okudukları Sınıfa Göre Karşılaştırılması

Sınıfı	n	χ	SS	X ²	p
A-Hazırlık	37	4,15	1,23	7,131	0,129
B-1. Sınıf	235	4,24	1,46		
C-2. Sınıf	71	4,28	1,49		
D- 3. Sınıf	42	3,67	1,47		
E-3. Sınıf	24	3,77	1,54		

Üniversite öğrencilerinin yaşam doyumlarının okudukları sınıfa göre karşılaştırılmasına ait Kruskal Wallis H testi sonuçlarına göre puan ortalamalarının öğrencilerin okudukları sınıfa göre anlamlı farklılık göstermediği bulgusu elde edilmiştir (X²=7,131; p>0,05). Bu sonuca göre üniversite öğrencilerinin 4 yıl boyunca yaşam doyumlarında çok önemli değişiklikler görülmemektedir yorumu yapılabilir.

Tablo 11: Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Doyumunun Öğrenim Türüne Göre Karşılaştırılması

Öğrenim Türü	n	χ	SS	U	p
Birinci öğretim	290	4,21	1,45	15687,0	0,148
İkinci öğretim	119	4,00	1,47		

Üniversite öğrencilerinin yaşam doyumlarının öğrenim türüne göre karşılaştırılmasına ait Mann Whitney U testi sonuçlarına göre puan ortalamalarının öğrencilerin öğrenim türüne göre anlamlı farklılık göstermediği bulgusu elde edilmiştir (U=15687,0; p>0,05). Diğer bir değişle öğrencilerin okulda eğitim gördükleri saatler arasındaki farklılık onların yaşam doyumuna etki eden bir faktör değildir.

Tablo 12: Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Doyumunun Barınma Durumuna Göre Karşılaştırılması

Barınma Durumu	n	χ	SS	X ²	p
A-Devlet yurdu	209	4,01	1,50	4,050	0,256

B-Özel yurt	156	4,35	1,38
C-Arkadaşlarla birlikte öğrenci evinde	25	4,06	1,38
D-Aile/akrabayla birlikte	19	4,14	1,63

Üniversite öğrencilerinin yaşam doyumlarının barınma durumlarına göre karşılaştırılmasına ait Kruskal Wallis H testi sonuçlarına göre puan ortalamalarının öğrencilerin barınma durumlarına göre anlamlı farklılık göstermediği bulgusu elde edilmiştir ($X^2=4,050$; $p>0,05$).

Bu sonuç barınma koşullarının öğrencilerin yaşam doyumları üzerinde bir etkiye sahip olmadığını göstermiştir. Diğer taraftan Sastre ve Ferriere (2000) ve Güllüoğlu ve Koçak (2014) tarafından yapılan ve barınma durumuna göre yaşam doyumu düzeylerinde görülen farklılık bu sonuçla uyumsuzdur.

Tablo 13: Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Doyumunun Algılanan Maddi Durumuna Göre Karşılaştırılması

Ailenin Maddi Durumu	n	$\bar{\chi}$	SS	X^2	p	Fark
A-Çok iyi/iyi	120	4,52	1,56	19,611	0,000	A>B
B-Orta	265	4,07	1,35			A>C
C-Kötü/Çok kötü	24	3,14	1,44			B>C

Üniversite öğrencilerinin yaşam doyumlarının ailenin maddi durumuna göre karşılaştırılmasına ait Kruskal Wallis H testi sonuçlarına göre puan ortalamalarının öğrencilerin ailenin maddi durumuna göre anlamlı farklılık gösterdiği bulgusu elde edilmiştir ($X^2=16,911$; $p<0,05$). Farkın hangi gruplar arasında olduğuna belirlemek amacıyla yapılan Mann Whitney U testi sonuçlarına göre ailesinin maddi durumu çok iyi/iyi olan öğrencilerin yaşam doyum düzeylerinin ailesinin maddi durumu orta ve kötü/çok kötü olan öğrencilerin yaşam doyum düzeyinden anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulgusu elde edilmiştir. Ayrıca ailesinin maddi durumu orta olan öğrencilerin yaşam doyumunun ailesinin kötü/çok kötü olan öğrencilerin yaşam doyum düzeyinden anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulgusu elde edilmiştir.

Bu sonuca göre maddi imkanların yaşamın birçok alanında olduğu gibi, öğrencilerin yaşam doyumlarıyla yakından ilgili bir değişken olduğu söylenebilir. Elde edilen bu sonuç Deaton (2008), Schyns (2002), Kabasakal ve Baş (2013), Toker (2012), gibi araştırmacıların sonuçlarını desteklemektedir.

Tablo 14: Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Doyumunun Herhangi Bir İşte Çalışma Durumuna Göre Karşılaştırılması

Herhangi Bir İşte	n	$\bar{\chi}$	SS	U	p
Çalışıyor	20	3,43	1,51	2688,0	0,020
Çalışmıyor	389	4,19	1,45		

Üniversite öğrencilerinin yaşam doyumlarının herhangi bir işte çalışma durumuna göre karşılaştırılmasına ait Mann Whitney U testi sonuçlarına göre herhangi bir işte çalışmayan öğrencilerin yaşam doyumlarının herhangi bir işte çalışan öğrencilere göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulgusu elde edilmiştir ($U=2688,0$; $p<0,05$).

Sonuçlara göre çalışma durumu yaşam doyumunu etkileyen değişkenlerden biridir. Bunun altında yatan neden olarak ise üniversite dönemi gibi gençlerin kendilerine daha fazla ayırdıkları bir dönemde, öğrencilik dışında bir işle uğraşmalarının onları olumsuz yönde etkilemesi düşünülebilir.

Yaşam doyumunu ve demografik özellikler arasındaki ilişkinin ölçümlendiği araştırmanın bu bölümünde yaşam doyumunun öğrencilerin cinsiyet, algılanan maddi durum ve çalışma durumuna göre farklılaştığını göstermektedir. Diğer demografik değişkenler olan yaş grupları, öğrenim türü, barınma durumu, okunan sınıfa göre ise yaşam doyumunu farklılaşmamaktadır. Bu sonuçlar ışığında araştırma sorusu 3 "Üniversite öğrencilerinin yaşam doyumunu düzeyleri demografik değişkenler açısından farklılık göstermekte midir?" test edilmiştir.

3.3.7. Katılımcıların Kişilerarası Çatışmaların Olumsuz Etkilerine Bakış Açıları

Öğrencilerin ebeveynleriyle, arkadaşları ve genelde yaşadıkları çatışmaların olumsuz etkilerine dair veriler aşağıdaki gibidir.

Tablo 15: Üniversite Öğrencilerinin Kişilerarası Çatışmaların Olumsuz Etkilerini Değerlendirmelerine İlişkin Betimsel İstatistikler

Alt Boyutlar	Kişilerarası Çatışmaların Olumsuz Etkileri	$\bar{\chi}$	SS	Düzy
Genelde Yaşanan Çatışmaların Olumsuz Etkileri	29-Gündelik yaşam içerisinde yaşadığım çatışmalar beni olumsuz etkiler	3,72	1,09	Katılıyorum
	30-Gündelik yaşam içerisinde yaşadığım çatışmalar diğer bireylerle olan ilişkilerimi olumsuz etkiler	3,33	1,15	Kararsızım
	31-Gündelik yaşam içerisinde yaşadığım çatışmalar sosyal hayatımı olumsuz etkiler	3,40	1,11	Kararsızım
	Alt Boyut	3,48	0,93	Katılıyorum
Ebeveynlerle Yaşanan Çatışmaların Olumsuz Etkileri	32-Ebeveynlerimle yaşadığım çatışmalar olumsuz sonuçlanır	2,73	1,18	Kararsızım
	33-Ebeveynlerimle yaşadığım çatışmalar beni olumsuz etkiler	3,45	1,18	Katılıyorum
	34-Ebeveynlerimle yaşadığım çatışmalar onlarla olan ilişkilerimi olumsuz etkiler	3,03	1,26	Kararsızım

	Alt Boyut	3,08	0,96	Kararsızım
Arkadaşlarla Yaşanan Çatışmaların Olumsuz Etkileri	35-Arkadaşlarımla yaşadığım çatışmalar olumsuz sonuçlanır	2,73	1,11	Kararsızım
	36-Arkadaşlarımla yaşadığım çatışmalar beni olumsuz etkiler	3,41	1,12	Katılıyorum
	37-Arkadaşlarımla yaşadığım çatışmalar onlarla olan ilişkilerimi olumsuz etkiler	3,21	1,17	Kararsızım
	Alt Boyut	3,12	0,90	Kararsızım
	Kişilerarası Çatışmaların Olumsuz Etkileri	3,22	0,76	Kararsızım

Öğrencilerin "Genelde Yaşanan Çatışmalarda" en fazla "Günlük yaşam içerisindeki çatışmalardan" olumsuz etkilendikleri; en az ise "Günlük yaşam içerisindeki yaşadığı çatışmaların diğer bireylerle ilişkilerini" olumsuz etkilediği bulgusu elde edilmiştir. Öğrencilerin "Genelde Yaşanan Çatışmaların Olumsuz Etkileri" puan ortalaması 3,48 "Katılıyorum" düzeyinde bulunmuştur.

Öğrencilerin "Ebeveynleri ile Yaşanan Çatışmalarda" en yüksek değer olarak "Ebeveynleri ile yaşadığı çatışmalardan" olumsuz etkilendikleri; en düşük değer olarak ise "Ebeveynleri ile yaşadığı çatışmaların" olumsuz sonuçlandığı değerleridir. Öğrencilerin "Ebeveynleri Yaşanan Çatışmaların Olumsuz Etkileri" puan ortalaması 3,08 "Kararsızım" düzeyinde bulunmuştur.

Öğrencilerin "Arkadaşları ile Yaşanan Çatışmalarda" en yüksek değer "Arkadaşları ile yaşadığı çatışmalardan" olumsuz etkilendikleri; en düşük değer ise "Arkadaşları ile yaşadığı çatışmaların" olumsuz sonuçlandığı değerleridir. Öğrencilerin "Arkadaşları Yaşanan Çatışmaların Olumsuz Etkileri" puan ortalaması 3,12 "Kararsızım" düzeyinde bulunmuştur.

Öğrencilerin "Kişilerarası Çatışmaların Olumsuz Etkileri" puan ortalaması 3,22 "Kararsızım" düzeyinde bulunmuştur. Elde edilen bu sonuçlar öğrencilerin kişilerarası çatışmaların olumsuz etkilerine genelde yaşanan çatışmalarda katıldıklarını ebeveyn ve arkadaşları ile yaşanan çatışmaların etkisi konusunda kararsız kaldıklarını göstermektedir. Sonuçları üçer sorulu alt boyutlara inerek incelediğimiz zaman ise öğrencilerin genel itibarıyla yaşadığı çatışmaların onları olumsuz etkilediğine katıldıkları belirlenmiştir. Elde edilen bu verilere göre ebeveyn ve arkadaşları dışında başka ortamlarda da yaşadıkları çatışmaların onları olumsuz etkilediği söylenebilir. Diğer taraftan öğrenciler ebeveyn ve arkadaşları ile yaşadığı çatışmaların olumsuz sonuçlandığı konusunda kararsız kalmalarına rağmen, bu çatışmaların onları olumsuz etkilediği görülmektedir. Yani bu verilerden hareketle yaşanan her çatışma olumsuz sonuçlanmasa da etki bağlamında incelediğimiz zaman, kişilerarası çatışmaların sonuçlarının öğrencileri olumsuz etkilediği söylenebilir. Bu sonuçlara göre araştırma sorusu 4 "Üniversite öğrencilerinin kişilerarası çatışmaların etkilerine üzerine bakış açıları nedir?" analiz edilip cevaplanmıştır.

3.3.8. Kişilerarası Çatışma Ölçekleri ve Yaşam Doyumu Ölçeği İlişkisi

Kişilerarası çatışma ölçekleri ve yaşam doyumu ilişkisini ortaya koyabilmek amacıyla tamamı aralıklı ölçüm düzeyine sahip kişilerarası çatışma genel ortalama puanı ve kişilerarası çatışma faktörleriyle yaşam doyumu genel ortalama puanı ve yaşam doyumu faktörleri arasında Pearson Correlation analizi uygulanmıştır.

Aşağıda yer alan tablodaki sonuçlara göre tüm kişilerarası çatışma ölçekleri ile yaşam doyumu ölçeği arasında anlamlı ilişki tespit edilmiştir.

Tablo 16: Kişilerarası Çatışma ile Yaşam Doyumu Puanları ve Faktörleri Arasındaki İlişkisi

		Yaşam Doyumu
Ebeveynler ile Çatışma Sıklığı	r	-0,20**
	p	0,00
	n	409
Arkadaşlar ile Çatışma Sıklığı	r	-0,19**
	p	0,00
	n	409
Genelde Yaşanan Çatışmaların Olumsuz Etkileri	r	-0,18**
	p	0,00
	n	409
Ebeveynlerle Yaşanan Çatışmaların Olumsuz Etkileri	r	-0,20**
	p	0,00
	n	409
Arkadaşlarla Yaşanan Çatışmaların Olumsuz Etkileri	r	-0,16**
	p	0,00
	n	409
Kişilerarası Çatışmalarının Olumsuz Etkileri	r	-0,22**
	p	0,00
	n	409

**p<0,01 *p<0,05

Ebeveynler ile Çatışma sıklığı ile yaşam doyum düzeyi arasında düşük düzeyde ($0,0 < |r=0,20| < 0,30$), negatif ($r > 0$) ve anlamlı ($p < 0,01$) bir ilişki olduğu görülmektedir.

Arkadaşlar ile Çatışma sıklığı ile yaşam doyum düzeyi arasında düşük düzeyde ($0,0 < |r=0,19| < 0,30$), negatif ($r > 0$) ve anlamlı ($p < 0,01$) bir ilişki olduğu görülmektedir.

Genelde yaşanan çatışmaların olumsuz etkileri ile yaşam doyum düzeyi arasında düşük düzeyde ($0,0 < |r=0,18| < 0,30$), negatif ($r < 0$) ve anlamlı ($p < 0,01$) bir ilişki olduğu görülmektedir.

Ebeveynlerle yaşanan çatışmaların olumsuz etkileri ile yaşam doyum düzeyi arasında düşük düzeyde ($0,0 < |r=0,20| < 0,30$), negatif ($r < 0$) ve anlamlı ($p < 0,01$) bir ilişki olduğu görülmektedir.

Arkadaşlarla yaşanan çatışmaların olumsuz etkileri ile yaşam doyum düzeyi arasında düşük düzeyde ($0,0 < |r=0,16| < 0,30$), negatif ($r < 0$) ve anlamlı ($p < 0,01$) bir ilişki olduğu görülmektedir.

Korelasyon analizi değişkenler arasında ilişkiyi ölçen bir analizdir. Korelasyon katsayısı, değişkenlerin yönü, etkileşimlerin nasıl olduğu hakkında bilgi verir. Değişkenlerin birbiri arasında etkileşim var mı, varsa etkileşimin fazla mı yani kuvvetli mi olduğu ve gözlem gruplarından birinin gözlem değerleri artarken diğeri azalıyor mu yoksa aynı yönde mi değerleri değişiyor olduğu gözlenebilir (Yılmaz, 2006: 3).

Elde edilen verilere göre ölçekler arasında yapılan korelasyon analizi sonucunda ulaşılan sonuçlara göre;

Ebeveynler ile Çatışma sıklığı ile yaşam doyum düzeyi arasında negatif anlamlı bir ilişki vardır. Bu ilişkinin yönü ise negatiftir. Yani diğer bir ifadeyle ebeveynler ile çatışma sıklığı arttıkça öğrencilerin yaşam doyumunu düzeyinde düşüş gözlenecektir.

Arkadaşlar ile Çatışma sıklığı ile yaşam doyum düzeyi arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki vardır. Diğer ifadeyle arkadaşlar ile yaşanan çatışma sıklığı arttıkça öğrencilerin yaşam doyumunu düzeylerinde düşüş yaşanmaktadır.

Genelde Yaşanan Çatışmaların Olumsuz Etkileri ile yaşam doyum düzeyi arasında düşük düzeyde negatif bir ilişki vardır. Elde edilen bu sonuca göre öğrencilerin genel itibarıyla yaşadıkları çatışmaların olumsuz yönde etkileri arttıkça yaşam doyum düzeylerinde düşüş gözlenmektedir.

Ebeveynlerle yaşanan çatışmaların olumsuz etkileri ile yaşam doyum düzeyi arasında düşük düzeyde negatif anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Yani öğrencilerin ebeveynleri ile yaşadıkları kişilerarası çatışmaların olumsuzluk düzeyi arttıkça yaşam doyum düzeylerinde düşüş gözlenmektedir.

Arkadaşlarla yaşanan çatışmaların olumsuz etkileri ile yaşam doyum düzeyi arasında düşük düzeyde negatif yönlü anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Tıpkı ebeveynler ile yaşanan çatışmalarda olduğu gibi arkadaşlar ile de yaşanan çatışmaların olumsuzluk derecesi arttıkça yaşam doyum düzeylerinde düşüş gözlenecektir.

Bu sonuçlara göre araştırmanın temelini oluşturan araştırma sorusu 5 "Kişilerarası çatışmalar ve yaşam doyumunu arasında anlamlı ilişki var mıdır?" yanıtlanmıştır.

Değerlendirme ve Sonuç

Bireyler, yaşamlarını devam ettirebilmek için çeşitli düzeylerde iletişime katılırlar ve bu süreç içerisinde çevrelerine uyum sağlamak ve olumlu ilişkiler kurmak için çaba gösterirler. Kurulan etkileşimler sırasında farklı nedenlerden dolayı anlaşmazlıklar, uyumsuzluklar ve zıtlıklar yaşanabilmektedir. Bu nedenle, çatışmanın varlığı yaşamın her anında kendini göstermektedir. Aynı şekilde hayatın her alanında olduğu gibi kişilerarası çatışmaların kaçınılmaz olduğu üniversite yılları ise, bireylerin en fazla çatışmaya maruz kaldığı dönemlerden biridir. Yaşanan çatışmalar kimi zaman önemsiz sonuçlar doğursa da bazı durumlarda bireyleri olumsuz etkileyebilmektedir. Bu olumsuz etkilerin yansımaları çeşitli şekillerde kendini göstermektedir. Kişilerarası çatışmaların olumsuz etkileriyle ilgili üzerinde durulması gereken önemli kavramlardan biri bireylerinin mutluluğuyla alakalı olan "yaşam doyumunu" kavramıdır. Bireyin kendi koyduğu ölçütlere göre yaşamını değerlendirmesi olarak tanımlanan yaşam doyumunu kavramı ve kişilerarası çatışmalar birbiriyle ilişkili kavramlar olarak dikkat çekmektedir.

Bu çalışma, kişilerarası çatışma ve yaşam doyumunu kavramları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Anket yöntemiyle Erciyes Üniversitesi lisans öğrencileri üzerinde uygulanan bu araştırmanın sonuçlarına göre, kişilerarası çatışmalar ile yaşam doyumunu arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

Konu ile ilgili oluşturulan araştırma sorularına cevaplar aranmış ve çalışma kapsamında üniversite öğrencilerinin ebeveyn ve arkadaşları ile yaşadıkları çatışmaların nedenleri ile sıklık düzeyleri, yaşanan çatışmaların olumsuz etkileri, öğrencilerin yaşam doyumunu düzeyleri ve kişilerarası çatışmaların yaşam doyumunu ile ilişkisi ölçülmüştür.

Öğrencilerin ebeveyn ve arkadaşları ile yaşadıkları çatışmaların sıklığına yönelik yapılan analizlerin sonuçlarına göre, öğrencilerin ara sıra çatışma yaşadıkları sonucu elde edilmiştir. Öğrencilerin ebeveynleri ile en fazla karşı karşıya kaldığı çatışma nedeni, ebeveynlerinin kendisine danışmadan kendisi hakkında kararlar alması, en az tekrar sayısına sahip olan çatışma sebebi ise, ebeveynlerin öğrencilerin maddi ve

manevi istek ve ihtiyaçlarına duyarsız kalmasıdır. Diğer taraftan öğrencilerin arkadaşları ile en fazla yaşadığı çatışma sebebi, öğrencilerin ve arkadaşların sahip olduğu sorumlulukları yerine getirmemesidir. Öğrencilerin maddi konular sebebiyle arkadaşları ile çatışma yaşamaması elde edilen diğer bir bulgudur.

Kişilerarası çatışmaların öğrencileri olumsuz olarak etkileyip etkilemediğine yönelik yapılan analizlere göre, öğrencilerin gündelik yaşam içerisinde yaşadıkları çatışmaların onları olumsuz etkilediği yönünde bir sonuca ulaşılmıştır. Aynı ölçümlerin diğer bulgularında ise, öğrencilerin yaşadıkları çatışmaların olumsuz sonuçlanıp sonuçlanmadığı konusunda ve yaşanan çatışmaların onların ikili ilişkileri üzerindeki etkisi konusunda kararsız kaldıkları bulgusu elde edilmiştir.

Çalışmanın öğrencilerin yaşam doyumu düzeylerine yönelik elde edilen sonuçlarına göre, öğrencilerin yaşam doyumu orta düzeydedir. Yaşam doyumu ölçeğinde sorulan sorulara verilen cevapların analizinin yapılması sonucu elde edilen bulgularda, öğrencilerin genel itibarıyla yaşamlarına karşı bir memnuniyetsizlik durumu içerisinde olmadıkları gözlenmiştir. Fakat sonuçlar öğrencilerin sahip oldukları yaşamın ideallerindeki yaşam olmadığını da göstermektedir. Diğer taraftan öğrencilerin yaşam doyumlarının demografik özellikler açısından bazı farklılıklar gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Kadın öğrencilerin yaşam doyumu düzeyleri erkek öğrencilerin yaşam doyumu düzeyinden yüksek çıkmıştır. Aynı şekilde, algılanan maddi durumu iyi ya da çok iyi olan öğrencilerin yaşam doyumu düzeyleri algılanan maddi durumu kötü ya da çok kötü olan öğrencilerden yüksek çıkarken, algılanan maddi durumu orta olan öğrencilerin yaşam doyumu düzeyleri algılanan maddi durumu kötü ya da çok kötü olan öğrencilerin yaşam doyumu düzeyinden yüksek çıkmıştır. Aynı şekilde bir işte çalışan öğrencilerin yaşam doyumu düzeyleri herhangi bir işte çalışmayan öğrencilerin yaşam doyumu düzeyinden düşük çıkmıştır. Diğer taraftan ise, öğrencilerin yaşam doyumu düzeyleri, yaş, öğrenim türü, barınma durumu ve okunan sınıf açısından farklılık göstermemektedir.

Kişilerarası çatışmalar ile yaşam doyumu puanları ve faktörleri arasındaki ilişki incelendiği zaman elde edilen bulgular şu şekildedir;

Ebeveynler ile yaşanan çatışmaların sıklığı ile yaşam doyum düzeyi arasında düşük düzeyde, negatif, anlamlı bir ilişki vardır. Bu ilişkinin yönü ise negatiftir. Diğer bir ifadeyle, ebeveynler ile çatışma sıklığı arttıkça öğrencilerin yaşam doyumu düzeyinde düşüş gözlenecektir.

Arkadaşlar ile yaşanan çatışmaların sıklığı ile yaşam doyumu düzeyi arasında düşük düzeyde, negatif yönlü, anlamlı bir ilişki vardır. Diğer ifadeyle, arkadaşlar ile yaşanan çatışma sıklığı arttıkça öğrencilerin yaşam doyumu düzeylerinde düşüş yaşanmaktadır.

Genelde, yaşanan çatışmaların olumsuz etkileri ile yaşam doyum düzeyi arasında düşük düzeyde, negatif bir ilişki vardır. Elde edilen bu sonuca göre öğrencilerin genel itibarıyla yaşadıkları çatışmaların olumsuz yönde etkileri arttıkça yaşam doyumu düzeylerinde düşüş gözlenmektedir.

Ebeveynlerle yaşanan çatışmaların olumsuz etkileri ile yaşam doyum düzeyi arasında düşük düzeyde negatif anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Öğrencilerin ebeveynleri ile yaşadıkları kişilerarası çatışmaların olumsuzluk düzeyi arttıkça yaşam doyumu düzeylerinde düşüş gözlenmektedir.

Arkadaşlarla yaşanan çatışmaların olumsuz etkileriyle yaşam doyum düzeyi arasında düşük düzeyde negatif yönlü anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Tıpkı ebeveynler ile yaşanan çatışmalarda olduğu gibi arkadaşlarla da yaşanan çatışmaların olumsuzluk derecesi arttıkça yaşam doyumu düzeylerinde düşüş gözlenecektir.

Sonuç olarak, yaşamın her anını çevreleyen bireyler arası etkileşimler olduğu sürece kişilerarası çatışmalarda kendini göstermeye devam edecektir. Çatışma kavramı her ne kadar öğrencilerde olumlu ya da olumsuz bir çağrışım yapmasa da, kişilerarası çatışmalar öğrencileri olumsuz etkilendiği belirlenmiştir. Bu doğrultuda psikoloji biliminin olumsuzla ilgilenmesine tepki olarak doğan pozitif psikolojinin önemli bileşenlerinden olan yaşam doyumu kavramı ile kişilerarası çatışma kavramının birbirine zıt iki kavram olduğu sonucuna varılmıştır.

KAYNAKÇA

- AL-ATTIYAH, Asma, NASSER Ramzi (2013). "Gender and Age Differences in Life Satisfaction Within a Sex-Segregated Society: Sampling Youth in Qatar", *International Journal of Adolescence and Youth*, 21, 1-13.
- BALL, Richard, ROBBINS, Lynn (1986). "Marital Status and Life Satisfaction among Black Americans", *Journal of Marriage and Family*, 48, (2), 389-394.
- BARKI, Henri, HARTWICK, Jon (2001). "Interpersonal Conflict and Its Management in Information System Development", *MIS Quarterly*, 25, (2), 195-228.
- BERG, Anna Ingeborg (2008). *Life Satisfaction In Late Life: Markers And Predictors of Level And Change Among 80+ Year Olds*, Department of Psychology, Doctoral Dissertation at University of Gothenburg.
- BERGAN, Anne, MCCONATHA, Jasmine Tahmeseb (2001). "Religiosity and Life Satisfaction, Activities", *Adaptation and Aging*, 24, (3), 23-34.
- BEUTELL, Nicholas J. (2006) "Life satisfaction (in relation to work-family variables)", *Sloan Work Family Encyclopedia (Boston College)*.
- BLANCHFLOWER, David G., OSWALD, Andrew (2007). Is Well-being U-shaped over the Life Cycle? *National Bureau Of Economic Research*.
- BOTHA, Ferdi, BOOYSEN, Frikke, "The Relationship Between Marital Status and Life Satisfaction Among South African Adults", *Acta Academica*, Vol. 45(2), 2013, p. 150-178.

- BÜYÜKÖZTÜRK, Ş., AKGÜN, Ö.E., KARADENİZ, Ş., DEMİREL, F., KILIÇ E. (2011). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Pegem Akademi Yayıncılık.
- CANARY, Daniel J., CUPACH, William R., MESSMAN Susan J. (1995) *Relationship Conflict: Conflict in Parent-Child, Friendship, and Romantic Relationships*, Thousand Oaks: Sage Publications.
- CHEUNG, Hoi Yan, CHAN, Alex W. H., (2009). "The Effect of Education on Life Satisfaction Across Countries" *The Alberta Journal of Educational Research*, 55, (1), 124-136.
- Clark, Andrew E. (2007). Born to be Mild? Cohort Effects Don't (Fully) Explain Why Well-being is Ushaped in Age. *Discussion Paper Series*.
- COSTA, P. T., MCCRAE R.R. (1980). "Influence of Extraversion and Neuroticism on Subjective Well-Being: Happy and Unhappy People", *Journal of Personality and Social Psychology*, 38 (4), 668-678.
- DEATON, Angus, (2008). "Income, Health and Well-Being around the World: Evidence from the Gallup World Poll", *Journal of Economic Perspectives*, 22 (2), 53-72.
- DIENER, E., ROBERT, A., EMMONS, A, LARSEN, R. J., GRIFFIN S., (1985). "The Satisfaction With Life Scale", *Journal Of Personality Assesment*, 49, 71-75.
- DIENER, E., DIENER, R. Biswas (2002). "Will Money Increase Subjective Well-Being? A Literature Review and Guide to Needed Research", *Social Indicators Research*, 57, 119-169.
- DİKMEN, A. Alpay (1995). "İş Doyumu Yaşam Doyumu İlişkisi", *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, S. 3, s. 115-140.
- DOCKERY, Alfred (2004). "Happiness, Life Satisfaction and the Role of Work: Evidence from Two Australian Surveys", *Unpublished Mimeo*, 1-20.
- DÖKMEN, Üstün (2008). *Sanatta ve Günlük Yaşamda İletişim Çatışmaları ve Empati*, Remzi Kitap Evi.
- DÖNMEZ, Ali (1992). "Bilişsel Sosyal Şemalar", *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Felsefe Bölümü Dergisi*, S. 14, s. 131-146.
- EROĞLU, Erhan (2011). Örgütlerde İletişim Kalitesini Etkileyen Faktörlerin Değerlendirilmesi, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 26, s. 138-149.
- FİTZROY, Felix, NOLAN, Michael, STEINHARDT, Max F. (2011). Age, Life-satisfaction, and Relative Income, *Hamburg Institute of International Economics (HWWI)*, 1-15.
- FRIJNS, Michiel (2010). *Determinants of Life Satisfaction –Cross-Regional Comparison*, Maastricht University School of Business and Economics, Maastricht, Master Thesis.
- FRISH, Michael B. (2005). *Quality of Life Therapy: Applying a Life Satisfaction Approach to Positive Psychology and Cognitive Therapy*, New Jersey: John Wiley and Son.
- GARRETTO, Francie (2000). *Life Satisfaction Homeostasis and the Role of Personality*, Bachelor of Arts (Honours) Degree School of Psychology.
- GIUSTA, Della M., JEWELL Sarah Louise, KAMBHAMPATI, Uma S. (2011). "Gender and Life Satisfaction in the UK", *Feminist Economics*, 17, (3), 1-34.
- GONG, Honge, CASSELLS Rebecca, KEEAGAN Marcia (2011). "Understanding Life Satisfaction and the Education Puzzle in Australia", *NATSEM Working Paper 11/12i This paper was presented at the HILDA Conference*.
- GÜLLÜOĞLU IŞIK, Özlem, KOÇAK, Ömer Faruk (2014). "İletişim Fakültesi Öğrencilerinin Yaşam Doyumlarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi", *Selçuk İletişim Dergisi*, S. 8(3), s. 281-300.
- GWOZDZ, Wencke, SOUSA-POZA Alfonso (2009). "Ageing, Health and Life Satisfaction of the Oldest Old: An Analysis for Germany", *Forschungsinstitut zur Zukunft der Arbeit Institute for the Study of Labor*.
- HADAWAY, Christopher K. (1978). "Life Satisfaction and Religion: A Reanalysis." *Social Forces* 57, 636-643.
- HALLER, Max, HADLER, Markus (2006). "How Social Relations and Structures can Produce Happiness and Unhappiness: An International Comparative Analysis", *Social Indicators Research*, 75, 169-216.
- HARRİETT, K. Light, HERTSGAARD Doris, MARTİN Ruth E. (1985). "Education and Income: Significant Factors in Life Satisfaction of Farm Men and Women", *Research in Rural Education*, 3, 7-12.
- HARTWICK, Jon, BARKİ Henri.(2002). "Conceptualizing the Construct of Interpersonal Conflict", *Cahier du GRESI no 02-04*, 1-17.
- HOCKER, JoyceL., WILMOT, William (2001). *Interpersonal Conflict*, Benchmark Boston, Ma: McGraw-Hill.
- ISRAEL, Barbara, A., SCHURMAN, Susan, J. (1990). *Social Support, Control and The Stress Process*, In: K. Glanz, F.M. Lewis & B.K. Rimer (Eds), Health Behavior and Health Education: Theory, Research And Practice Jossey-Bass.
- KABASAKAL, Zekavet, UZ BAŞ, Aslı (2013). "Öğretmen Adaylarında Yaşam Doyumunun Yordayıcısı Olarak Problem Çözme Becerileri", *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, S. 1, s. 27-35.
- KESER, Aşkın (2005). "İş Doyumu ve Yaşam Doyumu İlişkisi: Otomotiv Sektöründe Bir Uygulama" *Çalışma ve Toplum, Ekonomi ve Hukuk Dergisi*, S. 7, s. 77-95.
- KOÇEL, Tamer (2007). *İşletme Yöneticiliği, Yönetim ve Organizasyon-Organizasyonlarda Davranış-Klasik-Modern-Çağdaş Yaklaşımlar*, Beta Yayınları.
- KUZULU, Ece, KURTULDU, Selver, VURAL ÖZKAN, Gülşah, (2013). "İş Yaşam Dengesi ile Yaşam Doyumu İlişkisi Üzerine Bir Araştırma", *Sakarya İktisat Dergisi*, S. 5, s. 88-127.
- LİMA, Chaeyoon, PUTNAM, Robert D. (2010). "Religion, Social Networks, and Life Satisfaction", *American Sociological Review*, 75, (6), 914-933.
- LİU, Huijun, Lİ, Shuzhuo, FELDMAN, Marc W. (2013). "Gender in Marriage and Life Satisfaction Under Gender Imbalance in China: The Role of Intergenerational Support and SES", *Social Indicators Research*, 114, (3), 915-933.
- MAHANTA, Dimpy, AGGARWAL, Megha (2013). "Effect of Perceived Social Support on Life Satisfaction of University Students", *European Academic Research*, 1, 1083-1094.
- MAYER, Bernard (2000). *The Dynamics of Conflict Resolution*, San Francisco, Jossey-Bass.
- MEGGİOLARO, Silvia, ONGARO, Fausta (2013). "Life Satisfaction Among The Elderly in Italy in a Gender Approach", *Working Paper Series*, 6, 4-23.
- MOORE, Christopher W. (2003). *The Mediation Process: Practical Strategies for Resolving Conflict*, San Francisco, Jossey-Bass.
- NEL, Charné (2012). *The Subjective Experience of Well-Being: A Comparison of South African Individuals In Early and Late Adulthood*, Stellenbosch University, Master of Arts Thesis.
- JOHDİ, Salleh Mohamad, ADULPAKDEE Apitree (2012). "Causes of Conflict and Effective Methods to Conflict Management at Islamic Secondary Schools in Yala", *International Interdisciplinary Journal of Education*, February, 1, (1), 15-22.
- OKULİCZ, Adam K. (2009). Religiosity and Life Satisfaction, A Multilevel Investigation Across Nations), *Institute for Quantitative Social Science*, Harvard University.
- ONYİSHİ, E. İke, OKONGWU, Obinna E., UGWU, Fabian (2002). "Personality and Social Support as Predictors of Life Satisfaction of Nigerian Prisons Officers", *European Scientific Journal*, 8, 110-125.
- ÖZDAMAR, Kazım (2003). *Modern bilimsel araştırma yöntemleri*. Eskişehir: Kaan Kitabevi.
- Özer, M., Ö.Ö. Karabulut, "Yaşlılarda Yaşam Doyumu", *Turkish Journal of Geriatrics*, Sayı. 6(2), 2003, s. 72-74.
- PUTNAM, L. L., POOLE, M. S. (1987). "Conflict and Negotiation," in *Handbook of Organizational Communication: An Interdisciplinary Perspective*, Porter, Sage, Newbury, (Eds) F. M. Jablin, L. L. Putnam, K. H. Roberts, ve L. W. Park, CA, 549-599.
- RAHİM, M. Afzalur (2010). *Managing Conflict in Organizations*, New Brunswick.
- SAHRANÇ, Ümit (2007). *Stres Kontrolü Genel Öz-Yeterlik, Durumluk Kaygı ve Yaşam Doyumuyla İlişkili Bir Akış Modeli*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bilim Dalı, Ankara.
- SCHİMMACK, Ulrich, RADHAKRİSHNAN, Phanikiran, OİSHİ, Shigehiro, DZOKOTO, Vivian, AHADİ, Stephan (2002). "Culture, Personality, and Subjective Well-Being: Integrating Process Models of Life Satisfaction", *Journal of Personality and Social Psychology*, 82, 582-593.

- SCHİMMACK, Ulrich, OİSHİ, Shigehiro, FURR, Michael R., FUNDER, David C. (2004). "Personality and Life Satisfaction: A Facet-Level Analysis", *Pers Soc Psychol Bull*, 30, 1062-1075.
- SCHYNS, Peggy (2001). "Wealth of Nations, Individual Income and Life Satisfaction in 42 Countries: A Multilevel Approach", *Social Indicators Research*, 60, 5-40.
- SCRUMPF, Fred, CRAWFORD, Donna K. (2007). (AKBALIK Gül, KARADUMAN B. D., Çev.), *Okulda Çatışma Çözme ve Akran Arabuluculuk*, İmge Kitapevi.
- SELİGMAN, Martin E. P., CSİKSZENTMİHALYİ, Mihaly, (2000). "Positive Psychology: An Introduction", *American Psychologist*, 55,(1), 5-14.
- SİBLEY, Chris (2009). *Does Income Predict Life Satisfaction? Lead Researcher for the NZAVS*, Department of Psychology University of Auckland.
- ŞİMŞEK, Eylem, (2011). *Örgütsel İletişim ve Kişilik Özelliklerinin Yaşam Doyumuna Etkileri*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- TANTURRI, Maria L., DE SANTIS, Gustavo, SEGHERI Chiari (2008). "Economic well-being in old age in Italy: does having children make a difference?", *Genus*, 14, 75-99.
- TİEFENBACH, Tim, AGEKOHLBACHER, Florian (2013). "Happiness and Life Satisfaction in Japan by Gender" *German Institute for Japanese Studies (DIJ)*, 7 (1), 1-21.
- TOKER, Boran (2012). "Life Satisfaction Among Academicians: An Empirical Study on The Universities", *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 47, 190-195.
- ÜMMET, Durmuş (2012). *Üniversite Öğrencilerinde Özgeçmiş Davranışının Transaksiyonel Analiz Ego Durumları ve Yaşam Doyumu Bağlamında İncelenmesi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı, İstanbul.
- ÜNAL Süheyla, KARLIDAĞ, Rifat, YOLOĞLU, Saim (2001). "Hekimlerde Tükenmişlik ve İş Doyumu Düzeylerinin Yaşam Doyumu Düzeyleri ile İlişkisi", *Klinik Psikiyatri Dergisi*, S. 4, 113-118.
- VEENHOVEN, Ruut (1991). "Questions on Happiness: Classical Topics, Modern Answers, Blind Spots", in Strack, F., Argyle, M. And Schwarz, N. (Eds) 7-26, *Subjective Well Being: An Interdisciplinary Approach*, Great Britain: Pergamon Press,
- VİNSON, Tony, ERİCSON, Matthew (2012). *Life Satisfaction and Happiness*, Jesuit Social Services.
- YİĞİT, Ruhi, DİLMAÇ, Bülent, ENGİN, Deniz M. (2011). "İş ve Yaşam Doyumu: Konya Emniyet Müdürlüğü Alan Araştırması", *Turkish Journal of Police Studies*, S. 13(3), s. 1-18.
- YILMAZ Ercan, ALTINOK, Vicdan (2009). "Okul Yöneticilerinin Yalnızlık ve Yaşam Doyum Düzeylerinin İncelenmesi", *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, S. 59, s. 451-469.